

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟายในการศึกษาการจัดรายการข่าวการศึกษาของสถานีวิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย
2. เทคนิคเดลฟาย
3. ข่าว
4. การจัดรายการข่าว
5. ข่าวการศึกษา
6. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์
7. รูปแบบรายการวิทยุโทรทัศน์
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย

ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา อาจเรียกได้ว่าเป็นเวลาที่นักวิชาการในประเทศไทยตื่นตัวและขวนขวายหาความรู้ใหม่ ๆ โดยการประยุกต์ทฤษฎีกับประสบการณ์ที่มีอยู่เข้าด้วยกันอย่างชาญฉลาด จึงทำให้เกิดแหล่งข้อมูล ระบบข้อมูล และผลงานวิจัยที่ใช้ข้อมูลที่มีอยู่เป็นหลัก ผลงานวิจัยที่ได้จึงปรากฏในแง่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรม หรือเหตุการณ์ที่ผ่านมาในอดีต หรือกำลังเป็นอยู่ในปัจจุบันมากกว่าที่จะเป็นเรื่องการมองการณ์ที่จะเกิดในอนาคต กระบวนการคิดพิจารณาตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยข้อมูล ที่ได้รับการวินิจฉัยวิเคราะห์อย่างรอบคอบ และหากจำเป็นต้องตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับการวางแผน หลักการวางนโยบายสำคัญ ๆ ข้อมูลที่ได้มาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพิจารณาและตัดสินใจจากกลุ่มตัวอย่างจากผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะการระดมความคิดเพื่อหาข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจ ซึ่งโดยปกติจะเป็นข้อมูลเชิงอนาคต หากได้มาโดยวิธีการอันเป็นระบบระเบียบ ข้อมูลที่ได้รับมาก็จะมีความน่าเชื่อถือและเป็นแนวทางการจัดการในการสร้างอนาคตที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการศึกษาอนาคต (Future Research) จึงเป็นแนวทางใหม่สำหรับวงการวิจัย ซึ่งแท้ที่จริงแล้วก็เพิ่งเริ่มกล่าวขวัญกันมากในประเทศอื่นเมื่อไม่นานมานี้เอง แต่ทว่าวิธีการและกระบวนการตลอดจนเทคนิควิทยาที่ใช้ในการวิจัยเพื่อ

อนาคตนั้นได้รับการพัฒนาและปฏิรูปอย่างรวดเร็วมาก เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยเพื่ออนาคตนี้ได้มากที่สุด (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2529, หน้า 23-24) กล่าวว่าการวิจัยในอนาคตเป็นการศึกษาเพื่อมองเหตุการณ์หรือพฤติกรรมในอนาคต (ระยะสั้นหรือยาวก็ตาม) ที่เกี่ยวกับการทำนาย (Prediction) การฉายภาพ (Projection) และการคาดการณ์ (Forecast) ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1. บรรยายอนาคตรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นไปได้หรือน่าจะเป็นของกลุ่มประชากร
2. ประเมินสภาพในปัจจุบันกับความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่กับอนาคตที่เป็นไปได้
3. บ่งชี้ผลกระทบและผลต่อเรื่องที่เป็นไปได้ต่าง ๆ ของแต่ละอนาคต
4. ให้สัญลักษณ์เตือนภัยล่วงหน้าเกี่ยวกับอนาคตที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้นได้
5. เข้าใจเบื้องหลังของกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

เทคนิคเดลฟาย

เป็นเทคนิคการวิจัยอนาคตเทคนิคหนึ่ง ได้เริ่มขึ้นโดยการค้นพบของกองทัพอากาศอเมริกันในปี พ.ศ. 2498 ซึ่งใช้ในการศึกษาและวิจัยต่าง ๆ และเพิ่งจะได้รับการเปิดเผยเป็นครั้งแรกประมาณปี พ.ศ. 2503 (ประยูร ศรีประสารณ์, 2526, หน้า 129) โดยนักวิจัยชื่อโอลาฟ เฮลเมอร์ (Olaf Helmer) และนอร์แมน ดาลกี (Dalkey) ซึ่งเป็นนักวิจัยของบริษัทแรนด์ (Rand Corporation) เป็นผู้พัฒนาเทคนิคเดลฟายขึ้นมาใช้และได้เขียนบทความเรื่อง การประยุกต์เชิงทดลองการใช้เทคนิคเดลฟายในการใช้ผู้เชี่ยวชาญ (An Experimental Application of the Delphi Methods to the Use of Experts) ลงในวารสาร Management Science ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 เดือนเมษายน พ.ศ. 2506 อันเป็นการกระจายเรื่องราวเกี่ยวกับเทคนิคเดลฟายออกไปอย่างกว้างขวางและได้รับความนิยมนอย่างรวดเร็วทั่วโลก ใน พ.ศ. 2515 ได้มีการวิจัยที่ใช้เทคนิคเดลฟาย 1,000 เรื่อง งานวิจัยดังกล่าวนี้มีจำนวนผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมโครงการโดยการตอบแบบสอบถามแตกต่างกันไป ตั้งแต่การใช้คนไม่กี่คนในแผนกเล็ก ๆ ไปจนถึงการใช้ผู้เชี่ยวชาญ 4,000 คน ซึ่งจัดทำในประเทศญี่ปุ่น (Bright, 1974, p. 5)

เทคนิคเดลฟายคืออะไร

ได้มีผู้ให้คำนิยามไว้พอสรุปรวบรวมได้คือ

ดูแคนส์ (Ducanis, 1970, p. 154) ได้ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายไว้ว่าเป็นการทำนายเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ที่จะเป็นไปได้ในอนาคตนี้มุ่งที่จะลดผลกระทบ หรืออิทธิพลจากบุคคลอื่นในกรณีที่ต้องมีการเผชิญหน้ากัน ขณะเดียวกันก็มีการลดผลกระทบทางด้านความคิดระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้วยกัน หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า เทคนิคเดลฟายเป็นวิธีการ

รวบรวมเอาคำตอบที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกี่ยวกับเรื่องที่เราจะศึกษาในขณะที่ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ไม่ได้เกี่ยวข้องก็จะถูกกำจัดลงด้วย

ราฟท์ (Rasp, 1973, p. 29) ได้ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายว่า เทคนิคของการรวบรวมการพิจารณาตัดสินที่มุ่งเพื่อเอาชนะจุดอ่อนของการตัดสินใจ แต่เดิมที่จำกัดขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ หรือความคิดเห็นของกลุ่มหรือที่ประชุม

แอนด์เดอร์สัน (Anderson, 1975, p. 121) ได้ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายว่า คือวิธีการระดมความคิดเห็นที่เห็นสอดคล้องกันของกลุ่ม เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข และหาความเชื่อมั่นในการทำนายเกี่ยวกับอนาคต

สุวรรณา เชื้อรัตนพงศ์ (2528, หน้า 24) ได้ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายว่าเป็นกระบวนการที่รวบรวมความคิดเห็นหรือการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับอนาคตจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีความถูกต้องน่าเชื่อถือมากที่สุด

เทียนฉาย กิระนันท์ (2529, หน้า 122) กล่าวถึงเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟายว่าเป็นเทคนิคการวิเคราะห์อีกแบบหนึ่งที่ได้รับการประดิษฐ์ และพัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ในการวิจัยอนาคต โดยเฉพาะ อาจเรียกได้ว่า DT เป็นวิธีการที่ใช้สำหรับกำหนดโครงสร้างของกระบวนการสื่อสารระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้บรรลุผลในการพิจารณาปัญหาที่ซับซ้อนมาก ๆ ร่วมกันโดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวกับในอนาคตเช่นนี้ จะเป็นปัญหาที่ยุ่ยากซับซ้อนมากเกินกว่าที่คนใดคนหนึ่งจะสามารถวิเคราะห์ได้ถี่ถ้วน และรอบคอบพอ

กล่าวโดยสรุปแล้วเทคนิคเดลฟาย คือ กระบวนการรวบรวมทัศนคติและข้อคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญอย่างมีระบบในการพยากรณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่งในอนาคต เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องน่าเชื่อถือมากที่สุด

คุณลักษณะของเทคนิคเดลฟาย

ชาญชัย พิพัฒน์สันติกุล (2530, หน้า 21-22) กล่าวว่า

1. เทคนิคนี้มุ่งเพื่อแสวงหาความคิดเห็นของกลุ่มด้วยแบบสอบถาม ดังนั้นผู้เข้าร่วมโครงการจึงจำเป็นต้องตอบแบบสอบถามตามที่ผู้ทำการวิจัยได้กำหนดขึ้นในแต่ละขั้นตอน
2. เทคนิคนี้ไม่ต้องการให้ความคิดเห็นของผู้อื่นมีอิทธิพลต่อการพิจารณาตัดสินใจของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละคนจึงไม่ทราบว่ามีผู้ใดบ้างที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการและจะไม่ทราบว่าผู้เข้าร่วมโครงการแต่ละคนมีความคิดเห็นแต่ละข้ออย่างไร ผู้ตอบแบบสอบถามจะมีความคิดเห็นโดยอิสระ

3. เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนตอบแบบสอบถามด้วยความคิดเห็นที่กล้ากรองอย่างละเอียดรอบคอบ และเพื่อให้คำตอบที่ได้รับมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันยิ่งขึ้น ผู้ทำการวิจัยจะตำแหน่งของความคิดเห็นที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นสอดคล้องกัน ในคำตอบแต่ละข้อของแบบสอบถามที่ตอบไปในครั้งก่อนในรูปสถิติ และผู้ทำการวิจัยจะส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนทราบ เพื่อจะได้พิจารณาตัดสินว่าจะคงคำตอบเดิมหรือจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคำตอบจากเดิมอย่างไรบ้าง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงคำตอบจากเดิมนี้อาจจะบอกเหตุผลให้ทราบด้วย ดังนั้นในการตอบแบบสอบถามแต่ละครั้งของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนนั้น เขาจะทราบว่าความคิดเห็นของเขาเป็นอย่างไร ต่างกับคนอื่นหรือไม่อย่างไร

4. ใช้สถิติวิเคราะห์การทํานายของกลุ่มทุก ๆ ครั้ง สถิติที่นำมาใช้ในการพิจารณาคำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ 2 และที่ 3 ก็คือสถิติการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง (Central Tendency) อันได้แก่ ฐานนิยม (Mode) มัชยฐาน (Median) หรือค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อแสดงตำแหน่งของความคิดเห็นเรื่องเวลา ปริมาณ หรือสภาพการณ์ในอนาคต

กระบวนการของเทคนิคเดลฟาย

สมบูรณ ดันยะ (2524, หน้า 13) ได้กล่าวว่

... กระบวนการของการวิจัย จะเริ่มจากการคัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่วมตอบแบบสอบถามและเพื่อให้ได้ความคิดเห็นที่ตรงความเป็นจริง และน่าเชื่อถือมากขึ้นจึงต้องถามย้ำ โดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหลายรอบ โดยทั่วไปแล้วแบบสอบถามฉบับแรกจะกำหนดให้ผู้เชี่ยวชาญตอบกว้าง ๆ เกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ผู้วิจัยทราบ และสอบถามฉบับต่อ ๆ มาแต่ละฉบับ จะสร้างโดยการปรับปรุงจากแบบสอบถามก่อน กระบวนการนี้จะสิ้นสุดลงเมื่อได้รับความเห็นสอดคล้องกันหรือเมื่อได้ข้อมูลที่ชัดเจนเพียงพอแล้ว...

รอบแรก มักจะเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-End) ซึ่งได้ผู้ตอบได้ในประเด็นกว้าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายของการถามเพื่อจะเก็บรวบรวมความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด รอบที่สอง เป็นแบบสอบถามที่พัฒนามาจากคำตอบในรอบแรก โดยการนำความคิดเห็นทั้งหมดที่ได้รับจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในรอบแรกมาสร้างให้อยู่ในรูปประโยค หรือข้อความที่เกี่ยวกับปัญหาหรือหัวข้อที่ต้องการศึกษา ในแบบสอบถามรอบที่สองนี้ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญต้องลงมติจัดลำดับความสำคัญหรือให้เปอร์เซ็นต์หรือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จะเป็นคะแนนก็ได้

รอบที่สาม ผู้วิจัยจะพัฒนาแบบสอบถามจากการวิเคราะห์คำตอบในแบบสอบถามรอบที่สองเป็นแบบสอบถามที่ประกอบไปด้วยประโยคหรือข้อความที่เหมือนเดิม แต่ได้เพิ่มการแสดงถึงตำแหน่ง ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ของแต่ละข้อ

คำถามรวมทั้งตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญคนนั้น ๆ ตอบในแบบสอบถามรอบที่สองส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญคนเดิมตอบกลับมาอีกครั้งหนึ่ง แบบสอบถามในรอบนี้จะแสดงให้เห็นว่าคำตอบเดิมในรอบที่สองของผู้เชี่ยวชาญคนเดิมตอบกลับมาอีกครั้งหนึ่ง แบบสอบถามในรอบนี้จะแสดงให้เห็นว่าคำตอบเดิมในรอบที่สองของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนเป็นอย่างไร มีความแตกต่างไปจากค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของคำตอบทั้งหมดอย่างไร พร้อมกับให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่ามีความเห็นด้วยกับตำแหน่งที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นสอดคล้องกันหรือไม่ โดยการทบทวนและพิจารณาคำตอบของตนเองอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงคำตอบของเขาใหม่ หรือจะยังคงยืนยันในคำตอบเดิมของตนเองก็ได้ ในกรณีที่คำตอบของผู้เชี่ยวชาญคนใดตกอยู่สูงหรือต่ำกว่าพิสัยระหว่างควอไทล์ก็จะได้รับการขอร่องให้แสดงเหตุผลในการตอบด้วย

ตามปกติเทคนิคเดลฟายนี้จะใช้แบบสอบถาม 4 รอบด้วยกัน แต่ในบางกรณีอาจจะใช้แบบสอบถามเพียง 2-3 รอบเท่านั้น เพราะอาจจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนแปลงน้อยมากในคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ หรือค่าพิสัยระหว่างควอไทล์แคบมาก ดังนั้นจึงมักจะตัดการส่งแบบสอบถามในรอบที่สี่ แล้วใช้ผลที่ได้ในรอบที่สามพิจารณาเสนอผลการวิจัย ราฟท์ (Rasp, 1973, p. 31)

ปัจจัยที่มีต่อประสิทธิภาพของเทคนิคเดลฟาย

1. เวลา ผู้วิจัยควรมีเวลามากเพียงพอประมาณ 4 เดือนจึงจะเสร็จสิ้นกระบวนการ หรืออาจจะใช้เวลาช้ากว่าหรือเร็วกว่านั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจะส่งแบบสอบถามแต่ละรอบคืนมาช้าหรือเร็วเพียงใด

2. ผู้เชี่ยวชาญ ในการเลือกสรรผู้เชี่ยวชาญควรคำนึงถึง

2.1 ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญ ควรเลือกผู้มีความรู้ความสามารถเป็นเลิศในสาขานั้น ๆ อย่างแท้จริง ไม่ควรเลือกโดยอาศัยความคุ้นเคยหรือติดต่อกง่าย

2.2 ความร่วมมือของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญควรเลือกผู้ที่มีความเต็มใจ ตั้งใจ และมั่นใจในการให้ความร่วมมือกับงานวิจัยโดยตลอด รวมทั้งยินยอมสละเวลาอีกด้วย

2.3 จำนวนผู้เชี่ยวชาญควรเลือกให้มีจำนวนมากเพียงพอเพื่อจะได้ความคิดเห็นใหม่ ๆ และได้คำตอบที่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น โดยทั่วไปไม่มีข้อกำหนดตายตัวว่าควรมีจำนวนผู้เชี่ยวชาญกี่คน นักวิจัยบางคนให้ความเห็นว่าผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ถึง 10 คน, 10 ถึง 15 คน ในกลุ่มเดียวกันก็มักพอแล้ว ส่วน แมกมิลลัน (Macmillan, 1971, p. 50) ว่า ผลการวิจัยเกี่ยวกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยแบบเดลฟายว่า ควรมีจำนวนเท่าไรจึงจะเหมาะสมในการประชุมประจำปี California Junior Colleges Association เมื่อปี พ.ศ. 2514 พบว่าหากมีจำนวนตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อน (Error) มีน้อยมาก ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการลดลงของความคลาดเคลื่อนของจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ (Macmillan, 1971, p. 52 อ้างถึงใน ณัฐธรา, 2525, หน้า 27)

จำนวนผู้เชี่ยวชาญ	ช่วงของความคลาดเคลื่อน	ความคลาดเคลื่อนลดลง
1 – 5	1.02 – 0.70	0.5
5 – 9	0.70 – 0.58	0.12
9 – 13	0.58 – 0.54	0.04
13 – 17	0.54 – 0.50	0.04
17 – 21	0.50 – 0.48	0.02
21 – 25	0.48 – 0.46	0.02
25 – 28	0.46 – 0.44	0.02

นอกจากนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญ ยังมีปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อถือได้ของคำตอบ คือการอุทิศตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม หากผู้ตอบเห็นความสำคัญและอุทิศตัวต่อการตอบอย่างแท้จริงแล้ว ข้อมูลที่ได้ก็น่าเชื่อถือ และตรงกับความเป็นจริงมากขึ้น ตรงกันข้ามหากผู้ตอบไม่เห็นความสำคัญและตอบเพียงเพื่อจะให้เสร็จไปเท่านั้นแล้ว โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดก็จะมีมากยิ่งขึ้น

3. แบบสอบถาม ควรเขียนให้ชัดเจน สละสลวยง่ายแก่การอ่านและเข้าใจนอกจากนี้ การเว้นระยะในการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแต่ละรอบไม่ควรให้ห่างนานเกินไป เพราะอาจมีผลให้ผู้ตอบลืมเหตุผลที่เลือกหรือตอบในรอบที่ผ่านมาได้

4. ผู้ทำการวิจัย ผู้ทำการวิจัยต้องมีความละเอียดรอบคอบในการพิจารณาคำตอบ และให้ความสำคัญในการตอบที่ได้รับอย่างเสมอกันทุกข้อ โดยไม่มีความลำเอียงแม้ว่าในข้อนั้น ๆ จะมีบางคนไม่ตอบก็ตาม ทั้งยังควรมีการวางแผนล่วงหน้าอย่างดีในการดำเนินงานตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัยแบบเดลฟายด้วย (สุวรรณา เชื้อรัตนพงศ์, 2528, หน้า 25-26)

ประเภทของการวิจัยที่ใช้เทคนิคเดลฟาย

ริชาร์ด และคาเรนท์ (Rechard & Karen, 1974, pp. 97-122 อ้างถึงใน ชาญชัย พิพัฒน์สันติกุล, 2530, หน้า 25) ได้แบ่งการวิจัยที่ใช้เทคนิคเดลฟายเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. การวิจัยเพื่อคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
2. การตรวจสอบกลวิธีในการปฏิบัติ (Strategy Probe) ในการวิจัยที่มุ่งหวังผลเช่นนี้แบบสอบถามจะต้องเป็นแบบที่มีข้อเสนอให้เลือกหลาย ๆ ทาง ตลอดจนแนวทางที่จะให้โครงการ

นั้นประสบผลสำเร็จได้ โดยพิจารณาจากประสิทธิภาพของโครงการ ค่าใช้จ่ายและความเป็นไปได้ เป็นต้น

3. การตรวจสอบความนิยม (Preference Probe) ในกรณีนี้ผู้วิจัยจะต้องพยายามตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตอบในสิ่งที่เห็นว่าควรจะเป็นมากกว่าสิ่งที่จะเป็นจริง ๆ

4. การรับรู้สภาพที่เป็นอยู่ การศึกษาประเภทนี้ได้แก่ การศึกษาบทบาทที่แตกต่างกัน ของศึกษานิเทศก์ในทัศนะของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวนี้จะสามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการจัดฝึกอบรมศึกษานิเทศก์

ลักษณะเด่นและลักษณะด้อยของเทคนิคเดลฟาย

กระบวนการวิจัยทุกชนิดย่อมมีจุดเด่นและจุดอ่อนอยู่เสมอ การที่นักวิจัยจะตัดสินใจเลือกกระบวนการวิจัยแบบใดจะต้องพิจารณาถึงจุดเด่นและจุดด้อยดังกล่าวด้วย เพื่อจะได้เลือกใช้กระบวนการวิจัยได้เหมาะสมกับประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาโดยให้มีข้อบกพร่องน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ เทคนิคเดลฟายก็เช่นเดียวกันกับกระบวนการวิจัยแบบอื่น ๆ ซึ่งพอจะสรุปในประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้ (สุวรรณนา เชื้อรัตนพงศ์, 2528, หน้า 27-28)

ลักษณะเด่น

1. สามารถหาความสอดคล้องของความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้ โดยไม่ต้องจัดให้มีการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งทำได้ยากสำหรับประเทศไทยในกรณีที่ผู้ทำวิจัยไม่มีอำนาจพอที่จะทำได้
2. ข้อมูลที่ได้จะเป็นคำตอบที่น่าเชื่อถือ เพราะว่าเป็นความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น อย่างแท้จริง และได้มาจากการย้ำถามหลายรอบ จึงเป็นคำตอบที่ได้มาจากการกลั่นกรองหลายรอบ นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนแสดงความคิดเห็นของตนอย่างเต็มที่ และเป็นอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางความคิด หรืออำนาจเสียงส่วนใหญ่เพราะผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นจะไม่ทราบว่ามีได้อยู่ในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญใดบ้าง และไม่ทราบว่าแต่ละคนมีความคิดเห็นอย่างไร
3. เทคนิคเดลฟายสามารถรับข้อมูลจากคนจำนวนมาก โดยไม่มีข้อจำกัดทางสภาพภูมิศาสตร์
4. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่ำ
5. เป็นวิธีการระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพสูง
6. ผู้ทำการวิจัยสามารถทราบลำดับความสำคัญของข้อมูล และเหตุผลในการตอบรวมทั้งความสอดคล้องในเรื่องความคิดเห็นได้เป็นอย่างดี

ลักษณะด้อย

1. ผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการคัดเลือกอาจไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนั้น ๆ อย่างแท้จริง ซึ่งทำให้ข้อมูลที่ได้ขาดความเชื่อมั่นได้
2. ผู้เชี่ยวชาญไม่เต็มใจให้ความร่วมมือในการวิจัยอย่างแท้จริงโดยตลอด
3. แบบสอบถามที่ส่งไปอาจสูญหายระหว่างทาง หรือไม่ได้รับการตอบกลับมาครบในแต่ละรอบ

ข่าว

ฉ้อฉน วุฒิสภา คุ้มครองรักษา ได้กล่าวว่า ข่าว คือ รายงานข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนความคิดเห็นจากบุคคลระดับต่าง ๆ ซึ่งมีความสำคัญ (Significance) และเป็นที่น่าสนใจ (Interest) อันมีผลกระทบต่อคนหมู่มากในชุมชน หรือสังคม (ศุภรศมี สฐิติกุลเจริญ, 2542, หน้า 1)

ส่วนนักวารสารศาสตร์ เช่น ฟิลลิป เอช. อัลท์ (Phillip H. Ault) และ เอ็ดวิน เอเมอร์ (Edwin Emery) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวารสารศาสตร์และการข่าว ที่ได้รับการยกย่องอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะ อัลท์ นั้นเป็นศาสตราจารย์ทางวารสารศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมินเนโซตา (University of Minnesota) ในสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำจำกัดความ "ข่าว" ไว้ว่า

"ข่าว เป็นรายงานของเหตุการณ์หนึ่ง รายงานนั้นสามารถให้รายละเอียดเป็นที่เข้าใจได้ชัดเจนภายในระยะเวลาของการนำเสนอที่เหมาะสม ซึ่งจะต้องมีการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ไว้ได้อย่างถูกต้องแล้วนำมาเรียบเรียง เขียน และรายงาน โดยมีผู้รายงานข่าวที่ได้รับการฝึกฝนแล้ว และมีประสบการณ์เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพื่อให้การรายงานข่าวนั้นน่าสนใจเป็นการบริการแก่ผู้อ่าน ผู้ฟัง และผู้ชม โดยสมบูรณ์" (ศุภรศมี สฐิติกุลเจริญ, 2542, หน้า 1)

จากความหมายนี้ สามารถแยกประเด็นอธิบายความหมายของข่าวได้เป็น 4 ลักษณะ คือ

1. "ข่าว" เป็นรายงานของเหตุการณ์หนึ่งที่กระชับ ชัดเจน จัดเสนอได้ภายในระยะเวลาอันเหมาะสม
2. ก่อนที่จะเป็นรายงานข่าว จะต้องมีการรวบรวม เรียบเรียง ข้อมูลประกอบเหตุการณ์ในข่าวนั้นอย่างถูกต้องและสมบูรณ์
3. การรายงานข่าวให้เหมาะสมกับระยะเวลาการนำเสนอได้กระชับ และชัดเจน เป็นผลเนื่องมาจากความสามารถของผู้รวบรวม เรียบเรียง ผู้เขียน และผู้รายงานข่าวนั้น
4. เนื้อเรื่องของข่าวตลอดจนแง่มุมที่น่าสนใจนั้นเป็นที่สนใจแก่ผู้อ่าน ผู้ฟัง และผู้ชม (ศุภรศมี สฐิติกุลเจริญ, 2542, หน้า 2)

คุณลักษณะของข่าว (Qualification of News)

คุณลักษณะของข่าว หรือองค์ประกอบพื้นฐานของข่าวที่สำคัญ ๆ ประกอบด้วย

1. เหตุการณ์ หรือข้อเท็จจริง (Facts)
2. ความสนใจ หรือความน่าสนใจ (Interest)
3. ผู้อ่าน หรือผู้รับสาร (Reads or Receivers)

องค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้ จะต้องมีความสัมพันธ์กัน คือ มีเหตุการณ์ หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยเหตุการณ์และข้อเท็จจริงนั้นจะต้องเป็นสิ่งที่น่าสนใจต่อผู้อ่าน ผู้ชม ผู้ฟังมากที่สุดจึงจะนำมารายงานข่าว

องค์ประกอบข่าว (Elements of News)

เนื่องจากในแต่ละวันมักจะมีเหตุการณ์ หรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย จนไม่สามารถนำเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงเหล่านั้นมารายงานได้ทั้งหมด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการคัดเลือกเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การคัดเลือกข่าว (News Judgement) โดยคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ของเหตุการณ์ หรือข้อเท็จจริงว่ามีคุณค่าทางข่าว (News Value) สูงเพียงพอที่จะได้รับการพิจารณานำมารายงานเป็นข่าวต่อไปหรือไม่

องค์ประกอบของข่าว มีดังต่อไปนี้

1. ความรวดเร็ว (Immediacy) หัวใจสำคัญของสื่อมวลชนในการเสนอข่าวขึ้นอยู่ "การเสนอข่าวให้เร็วที่สุด"
2. ความใกล้ชิด (Proximity or Nearness) แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับผู้รับสาร (ผู้ชม ผู้ฟัง ผู้อ่าน) ทั้งทางร่างกายและจิตใจ
3. ความสำคัญ หรือความเด่น (Prominence) หมายถึงบุคคลสำคัญซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีเมื่อบุคคลนั้น ๆ เข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ก็ย่อมได้รับความสนใจจากประชาชนโดยทั่วไป ความเด่นนี้รวมถึงสถานที่สำคัญ วัตถุล้ำค่า เป็นต้น
4. ผลกระทบกระเทือน (Consequence) เหตุการณ์หรือสถานการณ์ใด ๆ ที่มีผลกระทบกระเทือนต่อประชาชน หรือความรู้สึกของสังคม หรือต่อการดำรงชีพของประชาชนเป็นจำนวนมากมักได้รับการพิจารณาที่จะเสนอเป็นข่าวมากกว่า
5. ความมีเงื่อนงำ หรือความลึกลับซ่อนเงื่อน (Suspense or Mystery) หมายถึงเหตุการณ์ที่มีลักษณะปิดบัง หรือซ่อนเงื่อนงำของข้อเท็จจริง หรือปิดบังข้อสำคัญ เปิดเผยบางส่วนหรืออาจไม่เปิดเผยเลย เมื่อมีเรื่องราวเกิดขึ้นแล้ว ไม่อาจบอกได้ในขณะนั้นว่าอะไรคือสาเหตุของเรื่อง ต้องใช้เวลาคลี่คลายเรื่องให้กระจ่าง จนทำให้เกิดความสงสัย เข้าใจผิดไปต่าง ๆ นานา จนกระทั่งสื่อมวลชนเข้ามาเป็นตัวเปิดเผยความจริง เช่น ข่าวการฆาตกรรมทางการเมือง การลอบวาง

ระเบิด การทุจริตคอร์รัปชัน หรืออาจเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่มีผู้ใดคาดหมายมาก่อน เช่น การแอบนำตัวตะกวดมาปล่อยที่หน้าทำเนียบรัฐบาล เป็นต้น

6. ความผิดปกติหรือความประหลาด (Unusualness or Oddity) มนุษย์มักให้ความสนใจสิ่งที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน เหตุการณ์ หรือเรื่องราว หรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ หรือสังคม ที่เกิดขึ้นผิดปกติ

7. ความขัดแย้ง (Conflict) ความขัดแย้งทางความคิด หรือผลประโยชน์หรือความเชื่อ เป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับชาติ และระดับโลก ซึ่งบางครั้งอาจสร้างปัญหาได้ต่าง ๆ กัน ดังนั้นองค์ประกอบข้อนี้จึงต้องมีหลักพอสมควรในการนำปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาพิจารณาประกอบกับความขัดแย้งด้วย เช่น ขัดแย้งแล้วมีผลกระทบกระเทือนต่อสังคมโดยส่วนรวมหรือไม่ เป็นต้น

8. อารมณ์ (Emotions) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด เป็นผลโดยตรง และกระทบความรู้สึกของผู้รับข่าวสารจากสื่อมวลชน ทำให้เกิดความรู้สึกสะท้อนอารมณ์ร่วมกันของคนในสังคม และในมนุษยชาติ ยิ่งจุดสะท้อนอารมณ์ขยายวงกว้างออกไป ยิ่งก่อให้เกิดความน่าสนใจมากขึ้นเท่านั้น อารมณ์ที่ว่าเป็นนี้อาจจะเป็นเศร้าโศก ตลกขบขัน ความน่าสมเพช ความยินดี ความปลื้มปิติ ฯลฯ

9. องค์ประกอบทางเพศ (Sex) ธรรมชาติของมนุษย์มักสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับเพศ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวของเพศเดียวกัน หรือเรื่องราวของต่างเพศ รวมถึงเรื่องราวที่ผิดปกติทางเพศด้วย

10. ความก้าวหน้า (Progress) มนุษย์มีความพยายามที่จะเอาชนะธรรมชาติอยู่เสมอ จึงได้มีการคิดค้น ค้นคว้าทดลองหาวิธีการใหม่ ๆ หรือหาสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ เทคโนโลยีการสื่อสาร การเงินการธนาคาร ฯลฯ ความก้าวหน้าทั้งหลายที่เกิดขึ้น บางครั้งก็ทำให้ประชาชนทั่วโลกสนใจได้ จึงถือว่าเป็นเรื่องราวที่มีคุณค่าทางข่าวเช่นกัน

11. ความเปลี่ยนแปลง (Change) ในสังคมมนุษย์ย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ อาจจะเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นมนุษย์จำเป็นต้องให้ความสนใจเช่นกัน เพราะอาจส่งผลกระทบได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

องค์ประกอบของการคัดเลือกข่าว นอกจากที่กล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีก เช่น นโยบายของสื่อมวลชนแต่ละประเภท หรือประเภทเดียวกันแต่ละสังกัด ทัศนคติของเจ้าของและกองบรรณาธิการ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ระบบการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและสังคม รวมถึงเนื้อที่การโฆษณา และระดับความสนใจของผู้รับข่าวสารด้วย (ศุภรัตน์ จีติกุลเจริญ, 2542, หน้า 4-5)

การทำให้ชาวมีคุณค่านั้น นอกจากจะพิจารณาจากองค์ประกอบข้างต้น อันเป็นการพิจารณาความสำคัญภายในตัวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญแล้ว ยังมีปัจจัยที่ผู้สื่อข่าวต้องตระหนักในขอบเขตการทำงานของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมและแนวทางขององค์กรรวมถึงสังคมด้วย ปัจจัยเหล่านี้ประกอบด้วย (มาลี บุญศิริพันธ์, 2526, หน้า 50-53)

1. นโยบายของสื่อมวลชน อันเป็นตัวกำหนดแนวโน้มในการพิจารณาคุณค่าข่าวที่จะทำให้เน้นในแง่มุมที่แตกต่างกันออกไป
2. ทักษะคติของกองบรรณาธิการ ซึ่งถ้ามีแนวโน้มไปในทิศทางใดก็ย่อมเสนอข่าวไปในทิศทางนั้นด้วย
3. ระดับผู้รับสาร อันเป็นตัวแปรสำคัญในการวินิจฉัยคุณค่าของข่าวให้สอดคล้องกัน
4. เนื้อที่หรือปริมาณ (ความยาว) การจำกัดของเวลา อาจทำให้ต้องตัดเหตุการณ์บางประการทิ้งไป หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกข่าวจึงมีมากขึ้น
5. เวลา ข่าวใดที่เกิดในเวลารวดเร็ว มีความสด มีผลกระทบต่่องค์ประกอบที่สำคัญและรุนแรงกว่า จึงควรได้รับความสนใจมากกว่า
6. สิ่งที่ย่างงยากก่อนข่าวที่ได้รับการเสนอไปครั้งหนึ่งแล้วยอมทำให้คุณค่าลดลง
7. การตรวจข่าวล่วงหน้า ซึ่งขึ้นอยู่กับภาวะการณ์ของสภาพแวดล้อมด้วยและอาจทำให้การประเมินคุณค่าข่าวไม่สอดคล้องกับผู้รับสาร
8. การปกครอง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม อันเป็นส่วนในการวินิจฉัยทางอ้อม
9. เจ้าของหรือนายทุน เหตุการณ์ใดที่อาจกระทบต่อผลประโยชน์ของเจ้าของแล้วมักจะหลีกเลี่ยงไม่นำเสนอ
10. โฆษณาข่าวบางชิ้นจำเป็นต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อเจ้าของสินค้าด้วย แต่ก็มีใกฎเกณฑ์สำคัญ
11. ศาสนาและเชื้อชาติ ควรหลีกเลี่ยงในการเสนอข่าวที่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในเชิงศาสนาและชนกลุ่มน้อย

สำหรับการพิจารณาคุณค่าข่าวนั้น (Galtung & Ruge, n.d. อ้างถึงใน ศิริชัย ศิริภายะ และกาญจนา แก้วเทพ, 2531, หน้า 206) ได้ระบุและเชื่อมโยงปัจจัยในการเลือกข่าวว่ามีอยู่ 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยด้านองค์กร ซึ่งจะพบมากที่สุดและหลีกเลี่ยงได้ยากมักมีปัญหาเรื่องอุดมการณ์ตามมา
2. ปัจจัยด้านประเภทของข่าว คือ การเลือกเหตุการณ์ที่เข้ากับความคิดหวังส่วนหนึ่งของผู้รับสารและเป็นข่าวประเภทที่เคยได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่าให้คงอยู่ต่อไป

3. ปัจจัยด้านสังคม – วัฒนธรรม ซึ่งมักจะเป็นเหตุการณ์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับคนสำคัญ และชาติชั้นนำ รวมถึงเป็นเหตุการณ์ที่อยู่ในความสนใจของประชาชนด้วย

กล่าวคือ ได้เกิดแนวคิด 2 แนว เกี่ยวกับกระบวนการทำข่าวนั้นคือ ทักษะต่อกระบวนการทำข่าวที่ได้รับตามแบบสามัญสำนึก และทักษะทำข่าวที่ก่อตัวมาจากการวิเคราะห์เนื้อหา และองค์กรสื่อมวลชน โดยทักษะจากกลุ่มที่ใช้สามัญสำนึกมองว่าคุณสมบัติของข่าวคือ การมีปฏิกริยาตอบสนองต่อความเป็นจริงดังปรากฏในแผนผังนี้ เกิดจากการที่สื่อมวลชนนำเกณฑ์การเลือกข่าว ไปจับพิจารณาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (ศิริชัย ศิริกายะ และกาญจนา แก้วเทพ, 2531, หน้า 209-210) เหตุการณ์ -----> เกณฑ์การเลือกข่าว -----> รายงานข่าว -----> ความสนใจในข่าว แล้วรายงานเสนอต่อสาธารณชน ส่วนทักษะของกลุ่มที่เน้นเรื่องของกระบวนการคัดเลือกข่าว ที่มีกฎเกณฑ์และโครงสร้างตายตัว จะปรากฏดังแผนผังที่แตกต่างออกไป ความสนใจในข่าว -----> เกณฑ์การเลือกข่าว -----> เหตุการณ์ -----> การรายงานข่าว คือการนำเอาความสนใจจากประสบการณ์ข่าวที่ทำมาตั้งเป็นเกณฑ์ในการเลือกข่าว โดยเกณฑ์นี้ จะมีลักษณะคงที่ และผนวกกับข้อบังคับขององค์กรสื่อมวลชนเข้าไปด้วย การที่เหตุการณ์หนึ่งจะได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่าข่าวหรือไม่ ก็ต่อเมื่อเกณฑ์นั้นสอดคล้องกับเกณฑ์การเลือกข่าว ในการรายงานก็ต้องเป็นไปตามกฎที่องค์กรระบุไว้ตามหลักที่เคยปฏิบัติตาม

ศุภรัตน์ วิฑิตกุลเจริญ (2542, หน้า 5-9) ได้กล่าวถึง คุณภาพของข่าว ชนิดของข่าว รวมถึงประเภทของข่าว ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

คุณภาพของข่าว (Quality of News)

ก่อนที่จะรายงานเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ ผ่านสื่อมวลชนออกไปนั้น จะต้องมีการพิจารณาคุณภาพของข่าว ซึ่งประกอบด้วย

1. ความถูกต้องครบถ้วน (Accuracy) หมายถึง ข้อเท็จจริงหรือเรื่องราวปรากฏในข่าวที่จะนำเสนอผ่านทางสื่อมวลชนใดก็แล้วแต่ จะต้องถูกต้อง ๆ ไม่ว่าจะเป็นชื่อ ตำแหน่ง อายุ อาชีพ สถานที่ ที่อยู่ วัน เวลา คำแถลง คำประกาศ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่ส่งผลร้ายไปสู่ตัวบุคคลที่ตกเป็นข่าว และการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีต่อบรรณาธิการ

2. สมดุลและเที่ยงธรรม (Balance and Fairness) หมายถึง ข่าวที่จะนำเสนอนั้นจะต้องให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณีทั้ง 2 ฝ่าย ที่มีความขัดแย้งกัน ได้เสนอประเด็นสำคัญที่เป็นความคิดเห็น หรือเป็นข้อเท็จจริงของฝ่ายตนเอง โดยจะต้องอยู่ในลักษณะที่สมดุลกันเป็นสำคัญด้วย

3. เที่ยงตรง หรือ ภาววิสัย (Objectivity) หมายถึงการรายงานข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมา อย่างปราศจากอคติ และไม่ควรถอดแทรกความคิดเห็นของผู้สื่อข่าว หรือผู้เขียนข่าว หรือผู้รายงานข่าวเข้าโดยมีผลประโยชน์ส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้อง

4. ง่าย กะทัดรัด และชัดเจน (Simplicity, Conciseness and Cleanness) หมายถึง ข่าวที่เขียนขึ้นนั้นจะต้องใช้ภาษาหรือถ้อยคำสำนวนที่เข้าใจง่าย มีความกะทัดรัด ไม่เยิ่นเย้อ และจะต้องกระชับแจ่มชัด ไม่กำกวม หรือมีความหมายหลายแง่

5. ทันต่อเหตุการณ์ (Recentness) หมายถึง ข่าวที่น่าเสนอจะต้องมีความทันสมัย และทันต่อเหตุการณ์ แม้ว่าจะไม่มีเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้นเลยก็ตาม แต่อาจนำข้อเท็จจริงที่เหมาะสม และถูกต้องกับกาลเวลาในปัจจุบัน และต้องเป็นที่สนใจของประชาชนโดยทั่วไปเสนอเป็นข่าวได้ เช่น ขณะมีการปรับโครงสร้างการเงินเดือนข้าราชการ แม้ว่าจะยังไม่มีประกาศใช้ แต่ค่าครองชีพและราคาสินค้าอุปโภคบริโภคขยับตัวสูงขึ้นล่วงหน้าแล้ว

ชนิดของข่าว (Kind of News)

ข่าวที่ปรากฏตามสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ประกอบไปด้วยข่าวหลายชนิด ขึ้นอยู่กับเป็นการรายงานเหตุการณ์ หรือข้อเท็จจริง หรือความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใด ก็จะมีชื่อว่าเป็นข่าวชนิดนั้น ๆ ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. ข่าวการเมือง เป็นข่าวที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวในทางการเมือง พรรคการเมือง การบริหารงานของรัฐบาล และหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล การเลือกตั้ง เป็นต้น
2. ข่าวเศรษฐกิจ เป็นข่าวเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจที่กระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ เช่น ภาวะเงินเฟ้อ การขึ้นหรือลดดอกเบี้ยเงินฝาก-เงินกู้ของธนาคาร และรายงานการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ ฯลฯ
3. ข่าวสังคม เป็นการรายงานข่าวเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของบุคคลในสังคมให้รับสารได้ทราบเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมทางสังคม
4. ข่าวอาชญากรรม เป็นข่าวที่เกี่ยวกับการฆาตกรรม จี้ ปล้น ลักพา เรียกว่าได้ ลักลอบ ค้ายาเสพติด การปลอมแปลง การกระทำที่ผิดกฎหมาย ฯลฯ
5. ข่าวศาล เป็นข่าวเกี่ยวกับการพิพากษาคดีของศาลทั่วประเทศ ทั้งทางอาญาและทางแพ่ง เพื่อขจัดความขัดแย้งในสังคม และให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนทุกคนที่มีข้อพิพาท
6. ข่าวบันเทิง เป็นข่าวเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของวงการบันเทิง
7. ข่าวกีฬา เป็นการรายงานเกี่ยวกับการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ ทั้งขณะแข่งขัน ก่อนแข่งขัน และหลังจากการแข่งขัน
8. ข่าวสตรี เป็นข่าวเกี่ยวกับกิจกรรมของสตรี และความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับแฟชั่น เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ ฯลฯ
9. ข่าวพยากรณ์อากาศ เป็นการรายงานเกี่ยวกับสภาพดินฟ้าอากาศ

10. ข่าวการศึกษาและวิทยาศาสตร์ เป็นข่าวเกี่ยวกับแวดวงการศึกษาทั้งในด้านการจัดระบบการศึกษาของภาครัฐและเอกชน รวมถึงความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย เพื่อการพัฒนาประเทศ

11. ข่าวการประชุม ปาฐกถา และการสัมมนา ของบุคคล หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความสำคัญและมีชื่อเสียง โดยอาจมีการกล่าวถึงสิ่งที่ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจในขณะนั้น ๆ

12. ข่าวอุบัติเหตุ เพลิงไหม้ และภัยพิบัติ เป็นข่าวเกี่ยวกับอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นแล้วรายงานให้ผู้รับสารทราบว่าเกิดจากอะไร ใคร ทำไม ที่ไหน อย่างไร มีผู้บาดเจ็บ ผู้เสียชีวิตมากน้อยเพียงใด

ประเภทของข่าว (Category of News)
ประเภทของข่าวสามารถแบ่งได้ตามระดับของข่าว ระดับความรู้สึกตอบสนองของผู้รับสาร และลักษณะการได้มาของข่าว ดังนี้คือ

1. ระดับของข่าว แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ข่าวหนัก (Hard News) ข่าวที่มีเนื้อหาสาระมุ่งให้ความรู้มากกว่าความบันเทิง เป็นเรื่องที่เข้าใจยาก ผู้รับสารต้องมีภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ จึงจะเข้าใจ หรือต้องนำไปคิดไตร่ตรองหลังจากรับสารแล้ว

1.2 ข่าวเบา (Soft News) ข่าวที่มีเนื้อหาสาระมุ่งให้ความบันเทิงมากกว่าความรู้ เป็นเรื่องที่เข้าใจง่าย ให้ความรู้สึกทางอารมณ์มากกว่าจะสร้างภูมิปัญญา ผู้รับสารไม่ต้องมีภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ สามารถเข้าใจได้ทันทีหลังรับสาร

2. ระดับความรู้สึกตอบสนองของผู้รับสาร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 Immediate Reward News หมายถึง ข่าวที่ทำให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกพึงพอใจ และตอบสนองในทันทีทันใดหลังจากที่รับสารแล้ว เช่น อ่าน ดู และฟังแล้วรู้สึกสนุกสนาน โศกเศร้า ฯลฯ ได้แก่ ข่าวอาชญากรรม อุบัติเหตุ บันเทิง กีฬา สังคม ฯลฯ

2.2 Delayed Reward News หมายถึง ข่าวที่ทำให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกตอบสนองช้าเมื่อรับสารแล้ว ทั้งนี้เพราะผู้รับสารต้องใช้ประสบการณ์ความคิดเพื่อสร้างความเข้าใจในข่าวนั้น ๆ เป็นอย่างมาก ได้แก่ ข่าวการเมือง เศรษฐกิจ ต่างประเทศ การศึกษา ฯลฯ

3. ลักษณะการได้มาของข่าว แบ่งออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

3.1 ข่าวแสวงเอง (Active News) หมายถึง ข่าวที่ได้มาจากการที่ผู้สื่อข่าวต้องออกไปแสวงหา หรือรวบรวมมาด้วยตนเอง โดยการหาข่าวตามสถานที่ต่าง ๆ หรือบุคคลที่เป็นแหล่งข่าว

3.2 ข่าวสำเร็จ (Passive) หมายถึง ข่าวที่ได้มาจากเอกสารที่ส่งมายังสำนักงานข่าว หรือองค์กรสื่อมวลชน โดยผู้สื่อข่าวไม่ต้องออกไปแสวงหา หรือรวบรวมด้วยตนเอง ได้แก่ เอกสาร

ข่าวประชาสัมพันธ์ (Press Release) ข่าวแจก (New Release) ของหน่วยงานต่าง ๆ หรืออาจจะ เป็นประกาศ แถลงการณ์ ฯลฯ ซึ่งในบางครั้งข่าวเหล่านี้อาจเป็นเบาะแส (News Tip) ที่ดี สามารถ นำมาปรับปรุง และแสวงหารายละเอียดข้อเท็จจริงต่อไปจนเป็น Active News ได้

กล่าวคือ การจัดรายการข่าวให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั้น จะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ หลัก เนื้อหา รวมถึงการนำเสนอด้วย นอกจากนี้ยังจะต้องมีเทคนิคการจัดรายการข่าว อีกด้วย เทคนิคการจัดรายการข่าวของผู้เชี่ยวชาญในการจัดรายการข่าวแต่ละคนไม่เหมือนกันเนื่องจาก เหตุผลหลายประการ แต่ที่สำคัญและเห็นชัดเจนที่สุดได้แก่เหตุผล 3 ประการคือ (ป मुख ศุภสาร, จันรรค์ อัมภามงคล และพิไลพรรณ ปุกหุด, 2538, หน้า 176)

1. เหตุผลส่วนบุคคลของนักจัดรายการข่าวผู้นั้น เช่น การสร้างปรัชญาที่เกี่ยวกับ "คุณค่าของข่าว" ของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน รวมทั้งความคิดเห็น การพิจารณา การประเมิน การวิเคราะห์ ความรู้สึก ตลอดจนทัศนคติที่มีต่อเหตุการณ์ที่เป็นข่าวของนักจัดรายการแต่ละคนมีความแตกต่างกัน

2. สภาพของสังคม อันได้แก่ ระบบการปกครอง การเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละสังคมในพื้นที่ต่างภูมิภาคกัน ย่อมแตกต่างกัน

3. ระบบการบริหารและจัดการงานวิทยุโทรทัศน์แต่ละองค์การมีความแตกต่างกันไป ตามสภาพของสังคม

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแต่ละบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญด้านข่าวทางวิทยุโทรทัศน์ต่างก็ยึดถือ เทคนิคของตนเองเป็นหลักในการปฏิบัติงานก็ตาม เทคนิคการจัดรายการข่าวเฉพาะในประเทศไทย เสรีนั้น จะอยู่ภายในขอบเขตของการปฏิบัติ 10 ประการ ดังนี้ (ป मुख ศุภสาร, จันรรค์ อัมภามงคล และพิไลพรรณ ปุกหุด, 2538, หน้า 176-201)

การจัดรายการข่าว

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของรายการข่าว ผู้เชี่ยวชาญทางด้านรายการที่ประสบ ผลสำเร็จในวิชาชีพ ตลอดจนนักวิชาการด้านสื่อวิทยุโทรทัศน์ ส่วนมากมีความเชื่อว่ารายการวิทยุ โทรทัศน์ทุกรายการจำเป็นจะต้องมีวัตถุประสงค์ให้แน่ชัด ทั้ง ๆ ที่ประเภทของรายการนั้นสามารถ ปบถบกว่าเป็นวัตถุประสงค์โดยปริยาย ดังเช่น รายการข่าว เป็นต้น วัตถุประสงค์หลักของรายการ ขาวนั้นแน่นอนที่สุดคือ เพื่อเป็นการบริการด้านข่าวสารแก่ประชาชนผู้ชมโดยทั่วไป แต่เพียงระบุว่า เป็นการบริการด้านข่าวสารเท่านั้นยังไม่พอเพียงที่จะสร้างนโยบาย ที่ชัดเจนในการจัดและผลิต รายการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นักจัดรายการข่าวจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์

ให้ละเอียด เป็นการวางขอบเขตเป็นนโยบายและแนวทางในการจัดรายการชาวนั้น ๆ ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์โดยทั่วไปของรายการข่าวแล้ว นักจัดรายการข่าวยังต้องวิเคราะห์ดูว่าวัตถุประสงค์ใดในวัตถุประสงค์ทั่วไปเหล่านั้นเป็นวัตถุประสงค์หลัก และเรียงตามลำดับความจำเป็นก่อนหลังให้สอดคล้องกับความต้องการขั้นพื้นฐานและสภาพแวดล้อมของสังคมและความต้องการของผู้ชมในขณะนั้น อย่างไรก็ตาม ก็อาจจะมีวัตถุประสงค์อื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนือจากตัวอย่างข้างต้นก็ได้ ทั้งนี้เพราะผู้จัดรายการข่าวแต่ละคนเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์

2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสังคมและการวิเคราะห์ผู้ชม รายการวิทยุโทรทัศน์ทุกรายการมีผู้ชมที่รวมเป็นกลุ่มก้อนเรียกว่าสังคม เป็น "ฐาน" การจัดรายการข่าวก็เช่นเดียวกัน ก็จะต้องจัดและผลิตรายการเสนอต่อสาธารณชนผู้ชมโดยทั่วไปในสังคมบนพื้นฐาน "ความต้องการ" ของสังคมในขณะนั้น นักจัดรายการโดยเฉพาะอย่างยิ่งรายการข่าวจะต้องเป็นผู้ที่มีหูไวตาไวเปิดหัวใจกว้าง เพื่อแผ้วถางให้เกิดมีความคิดวิจารณ์อันกว้างไกลที่จะประเมิน วิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในสังคมขณะนั้นว่ามีการเคลื่อนไหวไปในทิศทางใด ทิศนคติของสมาชิกในสังคมที่มีต่อสภาพความเป็นอยู่ ระบบการปกครอง การเมือง การทหาร การศึกษา ระบบเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพ ศิลปะ วัฒนธรรม จริยธรรม และบันเทิง ฯลฯ ในสังคมขณะนั้นเป็นอย่างไร ข้อมูลของสภาพแวดล้อมทางสังคมเหล่านี้ นักจัดรายการสามารถจะหาได้โดยง่ายจาก สื่อมวลชนอื่น ๆ จากการสังเกตการณ์ พฤติกรรมของสมาชิกในสังคม โดยการสอบถาม สันทนา หรือแม้แต่การเอาผลการวิจัยทางสังคม ทั้งหลายมาพิจารณาพิจารณาวิเคราะห์ประเมินหาข้อสรุปเพื่อเป็นแนวทางพื้นฐานที่จะบ่งชี้ถึงความต้องการของสังคมในขณะนั้น ซึ่งจะเป็ประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดรายการข่าวให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมในขณะนั้นได้ดียิ่งขึ้น แม้จะทราบอยู่แล้วว่าในสังคมหนึ่งนั้นมีระบอบการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็ตาม

3. การกำหนดโครงสร้างของรายการข่าว ส่วนมากจะมีโครงสร้างหลักที่ประกอบด้วยหมวดหมู่ของขึ้นข่าวที่คล้ายกัน คือ ข่าวในประเทศ ข่าวต่างประเทศ การรายงานสภาพดินฟ้าอากาศ ข่าวกีฬา และรายงานพิเศษในรูปแบบของ สารคดี สารคดีเชิงข่าว สัมภาษณ์ อภิปราย วิจารณ์และวิเคราะห์ข่าว หากว่าเป็นแนวความคิดการจัดรายการข่าวสมัยใหม่ ส่วนในรายละเอียดของการจัดโครงสร้างว่าขึ้นข่าวใดจะอยู่ในช่วงใดของรายการนั้น ๆ ขึ้นอยู่กับเหตุผลของนักจัดรายการข่าวแต่ละคนที่จะเรียงลำดับความสำคัญว่า ข่าวขึ้นใดควรจะจัดอยู่ ณ ช่วงเวลาใดในหมวดหมู่นั้น ๆ ตามปกตินักจัดรายการข่าวจะมีผู้อำนวยการผลิต (Producer) และบรรณาธิการ

(Assignment Editors) เป็นผู้รับชอบในการตรวจสอบคัดเลือกชิ้นข่าวแต่ละข่าวประจำวัน แล้วร่วมกันตัดสินใจว่าชิ้นข่าวใดที่เป็น หลัก และชิ้นข่าวใดที่เป็นข่าว รอง ประจำวัน การจัดโครงสร้างก็อาจจะทำได้โดยการเรียงตามลำดับความสำคัญ หรือคละกันก็ได้แล้วแต่กรณี

4. การกำหนดเงื่อนไขด้าน "เวลา" สำหรับรายการข่าว "เวลา" เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ การจัดรายการวิทยุโทรทัศน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เวลาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีบทบาทสามารถทำให้รายการวิทยุโทรทัศน์นั้น ๆ ประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว เช่น รายการที่ดีมีคุณภาพแต่นำมาบรรจุในตารางออกอากาศในช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสม ก็เป็นการยากที่จะสามารถสร้างกลุ่มผู้ชมได้เป็นจำนวนมากในระยะเวลานานสั้น หรือหากรายการสัมภาษณ์พิเศษมีความยาวถึง 2 ชั่วโมง ก็คงหาคนชมโดยตลอดได้ยากเพราะเกิดความเบื่อหน่าย หรือเวลาของแต่ละช่วงในรายการสั้นเกินไปและไม่มีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนเอาไว้ในแต่ละช่วงของรายการเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ มีการหยุดโฆษณาสินค้าบ่อยครั้งทำให้รายการขาดช่วงผู้ชมเกิดความสับสนไม่ต่อเนื่อง จนรู้สึกว่าการหยุดโฆษณาแต่ละครั้งเป็นการรบกวน หรือแม้แต่นื้อหาสาระในแต่ละช่วงยืดเยื้อ ย่อมค้อมจนเกินไปก็ทำให้ลีลาและจังหวะของรายการนั้นพลอยไม่สมดุลไปด้วย

5. การพิจารณารูปแบบรายการข่าว รายการข่าวโดยทั่วไปใช้รูปแบบการนำเสนอแบบผสมผสานกันระหว่างรูปแบบดังต่อไปนี้

5.1 พูด อ่าน บรรยาย และรายงานโดยผู้ประกาศหลักคนเดียวหรือกับผู้ประกาศร่วมกับผู้รายงานข่าว

5.2 สัมภาษณ์ทั้งการสัมภาษณ์ตัวบุคคล สัมภาษณ์เพื่อเนื้อหา และสัมภาษณ์แบบกลุ่ม

5.3 การสาธิตทดลอง

5.4 การรายงานสดจากสถานที่เกิดเหตุการณ์ที่เป็นข่าวโดยตรง

5.5 สารคดีและสารคดีเชิงข่าว

ผู้ประกาศหลักและผู้ประกาศข่าวร่วม ช่วยกันอ่าน บรรยายข่าวแต่ละข่าวที่ต้องการการบรรยาย และเป็นตัวเชื่อมระหว่างชิ้นข่าว ตลอดจนผู้ประกาศร่วมอาจจะทำหน้าที่เป็นเจ้าของช่วงรายการข่าวในแต่ละช่วง เช่น กีฬา รายงานสภาพดิน ฟ้า อากาศ เป็นต้น ในเนื้อข่าวของแต่ละช่วงอาจจะมีการสัมภาษณ์เป็นการสนับสนุนเนื้อหา นำเนื้อหา หรือสรุปเนื้อหาประกอบเหตุการณ์ในข่าวนั้น ๆ ก็ได้ นอกจากนี้ การสาธิตทดลองยังถูกนำมาใช้บ่อยครั้งในการเสนอเนื้อหาในข่าวแต่ละข่าว รวมถึงการรายงานสดจากสถานที่เกิดเหตุการณ์จริงเข้ามายังห้องส่งเพื่อออกอากาศสดซึ่งยังเป็นรูปแบบที่ค่อนข้างแพง สำหรับประเทศไทยของเราหากจะรายงานตรงโดยใช้สัญญาณวิทยุโทรทัศน์ ทางแก้ของการใช้รูปแบบนี้ก็คือ การใช้โทรศัพท์ สายตรง อย่งที่พบเห็นในรายการ

ข่าวบางรายการในขณะนี้ ส่วนรูปแบบสารคดีและสารคดีเชิงข่าวนั้นถือได้ว่าเป็นของแถมของรายการข่าวทั้ง ๆ ที่อาจจะไม่ใช่ข่าว ในบางครั้งก็สามารถทำให้รายการข่าวมีคุณค่าขึ้นมาได้บ้างเช่นกัน

6. การแสวงหาแหล่งข่าวและการรวบรวมข้อมูลข่าว ผู้จัดรายการข่าวเป็นผู้บริหารนโยบายการผลิตรายการข่าวสูงสุด แม้ว่าอาจจะไม่ใช่ผู้ที่ลงมือปฏิบัติการผลิตรายการข่าวเองแต่ก็ต้องมีความรอบรู้เกี่ยวกับการแสวงหาแหล่งข่าวและการรวบรวมข้อมูลข่าวเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการง่ายต่อการกำกับควบคุมและวางแผนทำให้รายการข่าวของตนนั้นไปในทิศทางที่ถูกต้อง

7. การเขียนข่าว และบทโทรทัศน์สำหรับรายการข่าว ผู้จัดรายการข่าวทางวิทยุโทรทัศน์ก็จำเป็นที่จะต้องมีความรู้เรื่องการเขียนข่าว และบทโทรทัศน์สำหรับรายการข่าวเช่นเดียวกันแม้ว่าจะไม่ใช่ผู้ที่ลงมือเขียนเองปฏิบัติเองก็ตาม รายละเอียดของเทคนิคการเขียนข่าวและบทโทรทัศน์สำหรับรายการข่าวจะไม่ขอล่าถึงในที่นี้ แต่จะกล่าวถึงหลักการกว้าง ๆ ที่บรรดานักจัดรายการทั้งหลายใช้พิจารณาขึ้นข่าวแต่ละข่าวและตัวรายการข่าวทั้งรายการของตนว่ามีลักษณะการเขียนที่มีคุณภาพหรือไม่ อย่างไร

8. การรายงานข่าว การรายงานข่าวเป็นภารกิจภาคปฏิบัติที่ผู้จัดรายการข่าวทุกคนจะต้องสัมผัสและเข้าใจในลักษณะงาน รายงานข่าวทางวิทยุโทรทัศน์ในปัจจุบัน นอกจากมีผู้ประกาศข่าวหลัก และผู้ประกาศข่าวร่วมเป็นผู้อ่านคำบรรยายข่าวแต่ละข่าวประกอบภาพข่าว หรือบางกรณีผู้ประกาศอาจทำหน้าที่ นำ หรือ เชื่อม ทั้งในช่วงเนื้อเรื่องของขึ้นข่าวและระหว่างขึ้นข่าวแต่ละข่าวแล้ว ปัจจุบันยังนิยมใช้วิธีการให้ผู้สื่อข่าวทั้งหลายเป็นผู้รายงานข่าวของตนเองในฐานะที่เป็นผู้ผลิตข่าวขึ้นนั้นอีกด้วย

การรายงานข่าววิทยุโทรทัศน์นั้นเป็นเรื่องราวเนื้อหาสาระที่เป็นภาระหน้าที่บุคคลากรการผลิตรายการเป็นส่วนใหญ่ เพราะว่าการรายงานข่าวนั้นประกอบด้วย การวางแผนการถ่ายทำข่าว การถ่ายทำข่าว การเขียนข่าว การติดต่อข่าว ตลอดจนการนำเสนอข่าว ผู้จัดรายการจะมีส่วนร่วมน้อยมากในกิจกรรมเหล่านี้ แต่ก็จะต้องมีความรอบรู้เอาไว้เพื่อควบคุมให้ทีมงานข่าวทั้งหมดเดินตามนโยบายสู่เป้าหมายต่อไป

9. การกำหนดโครงสร้างทางเทคนิค และบุคลากรการผลิตรายการข่าว ผู้จัดรายการวิทยุโทรทัศน์ทุกคนไม่ว่าจะเป็นรายการอะไรก็ตามจะต้องมีความรอบรู้เรื่องสภาพทางเทคนิคของสื่อประเภทนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้จัดรายการข่าวนั้นยังจะต้องรู้จักสภาพทางเทคนิคของเครื่องมือสนับสนุนอื่น ๆ ที่ใช้ในการสื่อและแสวงหาข่าว

10. งบประมาณเบื้องต้นของการจัดรายการข่าว เทคนิคประการสุดท้ายของนักจัดรายการข่าว คือ จะต้องรู้จักวิธีพิจารณาค่าใช้จ่ายในการจัดและผลิตรายการข่าว ซึ่งงบประมาณ

184234

๑
๐๗๐.๑๙
๗๐๙๙๐
๑

ค่าใช้จ่ายเบื้องต้นนี้อาจจะมีการตั้งงบประมาณปีต่อปีหรือในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งก็ได้ เนื่องจากรายการข่าวเป็นรายการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องทุกวัน

ข่าวการศึกษา

ตรุณี หิรัญรักษ์ (2539, หน้า 177-179 อ้างถึงใน ศุภรัศมี จิตติกุลเจริญ, 2542) ได้กล่าวถึงข่าวแวดวงการศึกษาไว้ดังนี้คือ

ปัจจุบันแวดวงการศึกษาของประเทศไทยเราได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างมากมาย ข่าวสารด้านการศึกษาก็จำเป็นอย่างยิ่งที่หนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนทุกประเภทจะต้องให้ความสนใจและเผยแพร่ข่าวสารให้ผู้อ่านได้ทราบข่าวสารด้านการศึกษา ...

การวิจัยและการศึกษาเป็นสิ่งที่ควบคู่กันไป การศึกษาจะต้องอาศัยงานวิจัยช่วยเสริมในการเสาะแสวงหาความรู้และความก้าวหน้าทางวิชาการ ศาสตร์ต่าง ๆ ในแต่ละสาขาจะต้องอาศัยผลของการวิจัยเป็นแนวทางในการนำไปสู่ความรู้และความก้าวหน้าใหม่ ๆ นอกจากศาสตร์ต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว หน่วยงานหรือองค์กรที่สำคัญ เช่น หน่วยงานรัฐบาล โรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล คลินิก และห้องทดลองของภาคเอกชน ได้มีการสนับสนุนและส่งเสริมงานวิจัยอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม โครงการวิจัยเหล่านี้จะต้องได้รับความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาหรือต้องอาศัยนักวิชาการในการเป็นที่ปรึกษาของโครงการวิจัย หรือมีสัญญาการทำงานร่วมกัน เป็นต้น ซึ่งสาเหตุที่สำคัญเหล่านี้จึงทำให้สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งมีนักวิจัยที่ได้รับการฝึกและเตรียมพร้อมที่จะรับหน้าที่ดังกล่าวเพิ่มขึ้นมากมาย

ข่าวการศึกษา

ผู้สื่อข่าวการศึกษาที่ตื้นนั้น จะต้องมีความรู้และความเข้าใจในองค์การและระบบการทำงานและการบริหารงานของโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ทั้งภาคเอกชน และรัฐบาล ผู้สื่อข่าวด้านศึกษามีหน้าที่จะต้องรายงานความเคลื่อนไหวในวงการศึกษาในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเรียน การสอน การบริหารงาน ผู้สอน ผู้เรียน กิจกรรมในแต่ด้าน เป็นต้น นอกจากนี้ ต้องคอยติดตามและจะต้องรู้ว่่างานประจำในแต่ละด้านมีอะไรบ้างที่ควรจะรายงานให้ผู้อ่านได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง งานประจำดังกล่าวนี้ได้แก่ วันเปิด-ปิดของภาคเรียน การลงทะเบียน หลักสูตร การอภิปราย การประชุม การวางนโยบายและกิจกรรมที่มาจากกรณีสมาคม เช่น สมาคมศิษย์เก่า เป็นต้น

ข่าววิทยาศาสตร์และการวิจัย

ในการรายงานข่าวที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและวิทยาศาสตร์ ผู้สื่อข่าวจะต้องมีความสามารถในการรายงานในสิ่งซึ่งยากที่จะเข้าใจให้เป็นสิ่งที่เข้าใจง่าย สำหรับคนธรรมดาทั่ว ๆ ไป

ผู้สื่อข่าวจะต้องหลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์ที่เป็นศัพท์เทคนิคและวิชาการมากจนคนทั่วไปไม่สามารถจะเข้าใจได้ ผู้สื่อข่าวจะต้องมีหน้าที่ไม่ใช่แต่เพียงรายงานถึงข้อเท็จจริงของการค้นพบหรือการวิจัยเท่านั้น ผู้สื่อข่าวจะต้องมีความสามารถในการอธิบายและให้ความกระจ่างต่อผู้อ่าน โดยใช้คำและภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจ ...

พิศิษฐ์ ขวาลาธวัช และคณะ (2539, หน้า 189-190) ได้กล่าวถึงข่าวการศึกษาท้องถิ่นไว้ดังนี้

การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม ปัญหาทุกอย่างในบ้านเมืองที่หมักหมมมาช้านาน หลังจากวิพากษ์วิจารณ์เสนอแนะทางแก้ไขแล้ว ผลสุดท้ายก็มาลงเอยตรงที่การศึกษา ต่างมีความเห็นว่า ถ้าประชาชนมีการศึกษาทุกอย่างจะดีเอง ปัจจุบันคนมีการศึกษาน้อยจึงก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย เช่น ชาวบ้านรับเงินซื้อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ก็ว่าชาวบ้านไม่มีการศึกษา เด็กผู้หญิงถูกพ่อแม่บังคับให้เป็นโสเภณีเพื่อแลกกับเงินค่าตัว เพราะพ่อแม่ยากจนและขาดการศึกษา การศึกษาจึงเป็นปัญหาใหญ่ของการพัฒนา

พูดถึงการศึกษาย่อมเกี่ยวพันไปถึงสถาบันการศึกษาซึ่งสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และกระทรวงศึกษาธิการ ในภูมิภาคมีมหาวิทยาลัยกระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น อยู่จังหวัดขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อยู่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ส.ป.ช.) สถาบันราชภัฏ เป็นต้น

เมื่อแยกย่อยลงไปอีกจะพบว่า ในทุกจังหวัด ทุกอำเภอ ทุกตำบลทั่วประเทศมีหน่วยงานการศึกษาประจำอยู่

ครูอาจารย์ คือบุคลากรที่สำคัญของหน่วยงานการศึกษา ตามมาด้วยนักเรียนและผู้ปกครองทั้ง 3 ฝ่ายเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก ภาพรวมเช่นนี้ผู้สื่อข่าวภูมิภาคต้องรับรู้ ข่าวการศึกษาภูมิภาคมิให้ผู้สื่อข่าวทำเป็นจำนวนมากหากผู้สื่อข่าวเข้าใจประเด็นชัดเจนว่า การศึกษาคืออะไร ใครเกี่ยวข้องกับการศึกษา เป้าหมายของการศึกษาอยู่ตรงไหน

ยกเอาเรื่องครูอาจารย์มาพูดว่าควรทำข่าวอย่างไร ก็สามารถพูดได้ว่ามีเรื่องราวให้ทำ เยอะแยะ เป็นต้นว่า สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของครูเป็นอย่างไร ครูถูกเรียกร้องให้เสียสละเพื่ออบรมสั่งสอนวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์สมกับเป็นปูชนียบุคคลหรือแม่พิมพ์พ่อพิมพ์ของชาติ แต่ครูเงินเดือนน้อย ไม่พอจะกิน ไม่พอจะเลี้ยงครอบครัว กลับถึงบ้านต้องนอนก่ายหน้าผากด้วยการชักหน้าไม่ถึงหลัง อย่างนี้จะให้ครูเอากำลังใจและสติปัญญา มาสั่งสอนลูกศิษย์อย่างเต็มที่ได้อย่างไร กรณีเช่นนี้ผู้สื่อข่าวสามารถทำข่าวสะท้อนชีวิตครูออกไปให้สังคมรับรู้ ด้วยการหาข้อมูลสถิติ เกี่ยวกับผลตอบแทนครู เช่น เงินเดือน เบี้ยเลี้ยง สิทธิอื่น ๆ ขณะเดียวกันก็สำรวจค่าครองชีพของครู ลงไป

สัมผัสกับชีวิตจริง ๆ โดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล การสะท้อนภาพดังกล่าวออกมาในรูปข่าว อาจนำไปสู่การปรับปรุงสวัสดิการให้กับครูเป็นธรรมยิ่งขึ้น

หลักสูตรที่ดี วิธีการสอนที่ดี ล้วนแต่เกี่ยวข้องกับครูอาจารย์เช่นกัน ผู้สื่อข่าวควรหาข่าวว่าหลักสูตรและวิธีการสอนเหมาะสมหรือไม่อย่างไร โดยสัมภาษณ์จากผู้บริหารสถาบัน การศึกษา ครูผู้สอน นักวิจัย

นอกจากนั้นความเคลื่อนไหวของหน่วยงานการศึกษาที่เข้าไปเชื่อมโยงกับชุมชน การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ของครูบาอาจารย์และนักเรียนก็เป็นข่าวได้ เช่น กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดลพบุรีจัดสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาเพื่อรณรงค์ให้หันกลับของยาม้า ผู้สื่อข่าวต้องสัมภาษณ์ผู้ริเริ่มโครงการสัมมนาเพื่อทราบวัตถุประสงค์ วิธีการสัมมนา เป้าหมายพร้อม ๆ กันนั้นก็หาข่าว การติดยาม้าของนักเรียนจังหวัดลพบุรีมีปริมาณมากน้อยเพียงไร เมื่อถึงวันสัมมนาก็ไปนั่งฟังเก็บเอาสาระมาเสนอเป็นข่าว ถ้าเห็นว่าข่าวไม่สมบูรณ์ก็สัมภาษณ์เพิ่มเติมได้

ปัญหาการขัดแย้งในวงการครู ปัญหาครูประพฤติในสิ่งที่ไร้จริยธรรม โดยทั่วไปเป็นข่าวที่คนในแวดวงเดียวกันสนใจ

การทำข่าวการศึกษาภูมิภาคที่ดี ผู้สื่อข่าวพึงเข้าใจภาพรวมและทิศทางของระบบการศึกษาจะไปทางไหน แต่เวลาเดียวกัน เมื่อมีความเคลื่อนไหวในจุดใดก็สามารถรายงานออกมาด้วยประเด็นที่น่าสนใจ

วัตถุประสงค์ในการทำรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและพัฒนา

เราทราบกันดีอยู่แล้วว่า หน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของสื่อมวลชนก็คือ การให้การศึกษ และการให้ข่าวสาร วิทยุโทรทัศน์ก็เป็นสื่อหนึ่งที่ได้มีการนำมาเป็นเครื่องมือในการให้การศึกษ เพื่อให้ผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ มีทักษะในการประกอบอาชีพการงาน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีในทุก ๆ ด้าน อันจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจการเมือง และสังคม ในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ของสถานีหรือสถาบันต่าง ๆ จึงมิได้มุ่งแต่ให้ความบันเทิงอย่างเดียว จะมีรายการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาและพัฒนาบรรจุอยู่ในตารางออกอากาศอยู่ด้วย ในสัดส่วนที่แตกต่างกันไปแล้วแต่นโยบายของแต่ละสถานี อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ของรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและพัฒนา โดยทั่วไปสามารถสรุปดังนี้ คือ

1. การให้การศึกษ (Education) โดยการนำวิทยุโทรทัศน์มาเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาสติปัญญา ทักษะ และเจตคติของผู้ชมเป้าหมาย

2. การส่งเสริมวัฒนธรรม (Culture Promotion) เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม เอกลักษณ์ของชาติมาสู่อนุชนรุ่นหลัง

3. การให้ข่าวสาร (Information) เป็นการเผยแพร่บอกกล่าวแจ้งให้ทราบข่าว ข้อมูล ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นไปสู่ผู้ชม ให้ได้รับข่าวสารที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจและนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์สถานะของสังคม

4. การให้เกิดสำนึกในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเหมาะสม (Socialization) เพื่อให้คนในสังคมมีวิถีการดำเนินชีวิตที่ดี มีความร่วมมือร่วมใจในเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

5. การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ให้ผู้ชมกลุ่มเป้าหมายยินยอมพร้อมใจกันเลือกแนวทาง หรือพฤติกรรมที่กำหนดไว้ เช่น การรณรงค์ให้ผู้ชมหันมานิยมของไทย

6. การอภิปรายแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น (Debate and Discussion) ระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในสังคม เพื่อนำไปสู่การตกลงยินยอมที่มีผลดีต่อส่วนรวม รวมทั้งการกระตุ้นให้ผู้ชมสนใจและให้ความร่วมมือในกิจกรรมของส่วนรวมในทุกระดับ

7. การประสานความเข้าใจหรือความสามัคคี (Integration) ให้มีขึ้นในหมู่ผู้ชม เป้าหมายหรือสาธารณชน

8. การให้ความบันเทิงที่มีสาระ (Entertainment and Informative) รายการที่ผลิตออกมาไม่ใช่มุ่งให้ความบันเทิงเพียงอย่างเดียว แต่จะสอดแทรกสาระที่มีประโยชน์ให้แก่ผู้ชมด้วย ขอบเขตของรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและพัฒนา วัตถุประสงค์ของรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและพัฒนานี้ กำหนดขึ้นโดยสถาบันหรือหน่วยงานทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาประชาชน พัฒนาสังคมและประเทศชาติ สาระของการผลิตรายการเพื่อการศึกษาและพัฒนา มีขอบเขตเกี่ยวกับ

1. ความรู้และประสบการณ์ทางวิชาการ
2. ทักษะความชำนาญในการประกอบวิชาชีพ
3. ประสบการณ์ทางศิลปวัฒนธรรม
4. ความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม
5. แบบอย่างค่านิยมหรือจริยธรรมที่พึงประสงค์ในสังคม
6. สนับสนุนพลังและความสำนึกที่ถูกต้องเหมาะสมให้บังเกิดขึ้นในสังคม

สถาบันหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ รายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและพัฒนา มีผู้รับผิดชอบหลายหน่วยงาน ได้แก่

1. กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบการผลิตรายการเพื่อการศึกษาในระดับโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งมีศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน เป็นผู้ดำเนินการ

2. ทบวงมหาวิทยาลัย มีสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในสังกัดที่รับผิดชอบอยู่หลายสถาบัน เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น แต่ละสถาบันอาจมีศูนย์ผลิตรายการของตนเอง หรือร่วมมือกับสถาบันอื่น หรือสถานีอื่นที่อำนวยความสะดวกในการผลิตรายการให้ได้ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร่วมกับไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. เสนอรายการภาษาไทยวันละคำ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชร่วมมือกับ บีบีซี เสนอรายการสอนภาษาอังกฤษ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีกรมสรรพากร กระทรวงการคลัง กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กรมพาณิชย์สัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการเอกลักษณ์ไทย และสมาคมมูลนิธิของเอกชนอีกหลายองค์กร

อย่างไรก็ตาม ในขั้นการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและพัฒนานี้ ย่อมได้รับนโยบายในการผลิตมาแล้ว ข้อมูลที่ได้มาจึงเป็นข้อมูลเกี่ยวกับเวลาออกอากาศ เวลาของรายการ กลุ่มเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ทั่วไป เมื่อลงมือปฏิบัติในระดับรายการ ก็ต้องนำข้อมูลเหล่านี้มาประกอบการวางแผนหรือวางโครงสร้างของรายการ ตลอดจนกำหนดรูปแบบหรือวิธีการนำเสนอให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายการ

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์

สื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์นับได้ว่ามีอิทธิพลต่อประชาชนอย่างมาก ดังปรากฏในพระบรมราโชวาทที่ได้พระราชทานเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2514 ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ...การที่ทางทีวีได้จัดรายการต่าง ๆ ขึ้น ก็เป็นการหารายได้โดยตรงเพื่อช่วยผู้ประสบอุทกภัยบ้างผู้ที่เดือดร้อนบ้าง นับว่าท่านได้ทำหน้าที่ที่ดีของพลเมืองดี อีกด้านหนึ่งรายการทีวีต่าง ๆ การกระจายเสียงและการแพร่ข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางโทรทัศน์ก็มีบทบาทมีอิทธิพลต่อประชาชนไม่น้อย ถ้าเป็นทางรายการที่จะสั่งสอนหรือชักจูงประชาชนโดยเฉพาะ ก็เป็นสื่ออย่างหนึ่งที่สำคัญเพราะว่าโทรทัศน์ทำให้คนมองเห็นและเข้าใจได้ง่าย แต่ทางอ้อมก็ขอให้ท่านพิจารณาให้ดีว่า แม้จะเป็นรายการบันเทิงหรือรายการที่ไม่ถือว่าเป็นการชักจูงหรือการสั่งสอนโดยตรง ก็ย่อมเป็นการสั่งสอนอยู่ดี เพราะว่าเป็นการแสดงมาให้คนเห็นคนฟัง ถ้าคนเห็นว่าทีวีเขาทำอย่างนั้นประชาชนทั่วไปก็ยิ่งต้องนึกว่า ทีวีนี้เป็นอภินิหารใหญ่โตเหมือนเป็นเทวดา เมื่อเทวดาทำอย่างนั้นก็คงต้องดีหรือถูกต้องอย่างนั้น ถ้ามีอะไรที่จะตามไป ตามทีวีก็คงถูกต้องแล้ว ฉะนั้น ความรับผิดชอบจึงมีมากสำหรับผู้จัดรายการและแสดงรายการ ก็ขอให้ท่านทั้งหลาย ได้สำนึกในความรับผิดชอบใหญ่หลวงต่อบ้านเมืองเพราะว่าเป็นทางหนึ่งที่จะชักจูงให้ประชาชนคิดไปในทางหนึ่งทางใด ถ้าเราไม่ระวัง

อาจทำให้ประชาชนคิดไปในทางที่จะทำลาย หรือในทางที่ทำให้บ้านเมืองมีความวุ่นวายได้มากเหมือนกัน ซึ่งเป็นความรับผิดชอบที่ใหญ่หลวงต่อบ้านเมืองและต่อตนเอง ... (สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5, 2540, หน้า 3)

นอกจากนี้สถานีวิทยุโทรทัศน์ยังมีความสำคัญในด้านการสื่อสาร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5, 2541, หน้า 3) ทรงมีพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการสื่อสารตอนหนึ่งความว่า

... การสื่อสารเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาสร้างสรรคความเจริญก้าวหน้า รวมทั้งการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศด้วย ยิ่งในสมัยปัจจุบันที่สถานการณ์ของโลกเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะ การติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ย่อมมีความสำคัญมากเป็นพิเศษ ทุกฝ่ายทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของประเทศ จึงควรได้ร่วมมือกันดำเนินงานและประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและสอดคล้อง สำคัญที่สุดควรได้พยายามศึกษาค้นคว้าวิชาการและเทคโนโลยีอันทันสมัย ให้ลึกซึ้งและกว้างขวาง แล้วพิจารณาเลือกเฟ้นส่วนที่ดีมีประสิทธิภาพแน่นอน มาปรับปรุงใช้ด้วยความฉลาดริเริ่ม ให้พอเหมาะพอสมกับฐานะและสภาพบ้านเมืองของเรา เพื่อให้กิจการการสื่อสารของชาติ มีโอกาสได้พัฒนาอย่างเต็มที่ และสามารถอำนวยความสะดวกแก่การสร้างเสริมเศรษฐกิจ สังคมและเสถียรภาพของบ้านเมืองได้อย่างสมบูรณ์อย่างแท้จริง ...

สถานีวิทยุโทรทัศน์ได้ทำหน้าที่ในการสื่อสารในฐานะของสื่อมวลชน ซึ่งประกอบด้วยสื่อประกอบต่าง ๆ เช่น หนังสือ วารสาร ไปสเดอร์ หนังสือพิมพ์ วิทยุทัศน์ วิทยุโทรทัศน์ ฯลฯ ที่นำข่าวสารความรู้ไปสู่มหาชน (กิดานันท์ มลิทอง, 2536, หน้า 148)

กนกวรรณ ศรีทองทิพย์ (2538, หน้า 7) ได้กล่าวถึงบทบาทของวิทยุโทรทัศน์ไว้ดังนี้

1. เป็นการแพร่กระจายความรู้ต่าง ๆ วิทยุโทรทัศน์จะเป็นเครื่องมือแพร่กระจายความรู้ไปสู่คนทุกกลุ่มทุกระดับชั้นเศรษฐกิจและสังคม
2. ศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง โดยช่วยให้ประชาชนคุ้นเคยและรู้เรื่องราวเกี่ยวกับประเทศชาติ ตลอดจนกิจการที่นับเป็นการกระตุ้นให้คนในชาติมีความสามัคคี กับเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะอย่างมีระบบระเบียบ
3. ส่งเสริมให้ประชาชนได้อยู่ดีกินดีโดยการเรียนรู้จากวิทยุโทรทัศน์ ในเรื่องเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม แล้วนำไปประยุกต์เข้ากับตนเองเพื่อเพิ่มพูนรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

พ.อ. ไพฑูรย์ นิมิपाल (สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5, 2541, หน้า 4) กล่าวถึงกิจการวิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทยว่า สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก (ช่อง 5) โดยกองทัพบกเปิดสถานีเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2501 ด้วยระบบ F.C.C. (Federal Communication Committee)

สัญญาณ 525 เส้น ภาพขาวดำ แต่ปัจจุบันนี้ได้เปลี่ยนเป็นภาพสี ระบบ 625 เส้นแล้ว สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก (ช่อง 7) โดยบริษัทกรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ จำกัด ระบบ 625 เส้น ภาพสีเปิดสถานีเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2510 เป็นเครือข่ายของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก สถานีไทยทีวีสี (ช่อง 9) ขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ได้รับมอบกิจการวิทยุโทรทัศน์ จากบริษัทไทยโทรทัศน์มาดำเนินการต่อในระบบ 625 เส้น ภาพสี ตั้งแต่วันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2520 สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งได้ก่อตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์เป็นอิสระขึ้นในสวนภูมิภาค ตั้งแต่ พ.ศ. 2503 และได้ก่อตั้งสถานีขนส่งขึ้นในกรุงเทพฯ ระบบ 625 เส้น ภาพสีช่อง 11 โดยรวมกิจการสวนภูมิภาคเป็นสถานีเครือข่ายเปิดสถานีเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 สถานีโทรทัศน์ไอทีวี ของบริษัท สยามอินโฟเทคนิกส์ จำกัด ระบบ ยู.เอช.เอฟ. 625 เส้น ภาพสีช่อง 26, 29 และ 47 เปิดสถานีเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2539

พ.อ.ชราวุธ เขมะโยธิน อ่างใน (สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5, 2540, หน้า 61) กล่าวถึงการให้บริการของวิทยุโทรทัศน์ว่า จุดสำคัญอยู่ที่การจัดรายการอย่างเหมาะสม มีการผสมผสานอย่างสมดุล ระหว่างรายการบันเทิง ข่าวกีฬาและสารคดี เป็นประเด็นสำคัญในการให้บริการวิทยุโทรทัศน์ สิ่งที่เราต้องการคือรายการวิทยุโทรทัศน์ดี ๆ โดยมีเทคโนโลยีที่จะให้ภาพเสียงชัดเจนกว่าเดิม เป็นปัจจัยเสริมของบริการวิทยุโทรทัศน์

รูปแบบรายการวิทยุโทรทัศน์

แม้ว่าการสื่อข่าวจะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งแล้วก็ตาม แต่การสื่อข่าวจะไม่สำเร็จลุล่วงไปได้ดี จึงจำเป็นต้องนำรูปแบบของรายการวิทยุโทรทัศน์และการสื่อข่าวมารวบรวมเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในด้านการสื่อข่าวอย่างแท้จริง (วสันต์ อดิศักดิ์, 2526, หน้า 197-243) กล่าวถึงรูปแบบของรายการวิทยุโทรทัศน์ไว้ดังนี้

1. รายการสอนตรง รายการประเภทนี้จัดเป็นการสอนโดยตรง การนำเสนอรายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทนี้มีหลักการที่สำคัญคือ
 - 1.1 มีการวางแผนการเป็นอย่างดี ทั้งในด้านวิธีการ สื่อในการนำเสนอ เนื้อหาและลำดับขั้นตอนการนำเสนอ
 - 1.2 ครูผู้สอนทางวิทยุโทรทัศน์ควรจะสอนได้ดี มีบุคลิก น้ำเสียง และการพูดจาคล่องแคล่ว
 - 1.3 มีการเตรียมสื่ออื่น ๆ ประกอบรายการเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์มากที่สุด

1.4 การจัดวางกล้องโทรทัศน์ จะต้องได้รับการออกแบบไว้อย่างดี มิใช่วางไว้เพื่อจับภาพผู้สอนเท่านั้น แต่จะต้องคอยจับภาพหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ครูวิทยุโทรทัศน์นำมาสอนด้วย

1.5 ครูวิทยุโทรทัศน์ไม่ควรใช้กระดานดำ เพราะเป็นการหันหลังให้กล้องโทรทัศน์

2. รายการสอนแบบจุลภาค เป็นการสอนในสถานการณ์แบบย่อส่วน ในห้องเรียนแบบง่าย ที่สามารถควบคุมได้ทุกกระบวนการ เป็นการฝึกทักษะเพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริงโดยใช้นักเรียนเพียง 5-6 คน และใช้เวลาประมาณ 5-15 นาทีต่อไป สื่อที่มีคุณภาพดีต่อการสอนแบบจุลภาค คือ การบันทึกวีดิทัศน์ เพราะสามารถทำได้รวดเร็ว สะดวกและง่าย

3. รายการสถานการณ์จำลอง เป็นการเอาวีดิทัศน์มาใช้บันทึกสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ได้สร้างขึ้น เพื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน ให้เหมาะสมกับงานสาขานั้น เช่น นักแนะแนวก็สร้างเป็นสถานการณ์แนะแนว โดยมีผู้มาขอรับบริการและผู้ให้คำแนะนำ และบันทึกวีดิทัศน์นั้นไว้เพื่อนำมาให้ข้อมูลป้อนกลับ

4. รายการข่าว ข่าวคือรายงานเหตุการณ์ที่สำคัญซึ่งเป็นที่สนใจของประชาชน เป็นสิ่งที่ช่วยให้คนทันโลกอยู่เสมอ ดังนั้นรายการข่าวจึงเป็นการให้การศึกษาต่อผู้ชมด้วยการเขียนข่าวจึงต้องขัดเกลารายการให้สมบูรณ์โดยใช้ภาษาที่ง่ายที่บุคคลทั่วไปเข้าใจ ประโยคก็ควรเป็นประโยคที่ง่ายเพื่อสะดวกต่อผู้อ่านข่าว

5. รายการทนายปัญหา โดยปกติจะแบ่งออกเป็นการแข่งขันระหว่างรายบุคคล หรือรายการทีม ผู้เข้าแข่งขันอาจจะนั่งอยู่ที่โต๊ะและหันหน้าเข้าหากัน โดยมีพิธีกรหรือผู้ทนายปัญหาอยู่ตรงกลาง ผู้เข้าร่วมรายการอาจจะผลัดกันตอบคำถาม และสำหรับคำถามที่ไม่ผู้ใดตอบได้ ก็อาจจะเปิดโอกาสให้แก่ใครก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีดำเนินการของพิธีกร

6. รายการดนตรีและรายรำ เสนอภาพที่ปรากฏในแง่ของภาพ เช่น การจัดองค์ประกอบภาพ การใช้เงาในการตกแต่งภาพตลอดจนการเคลื่อนไหว และในแง่ของการให้ข่าวสาร เช่น เทคนิคการใช้นิ้วมือกับเครื่องดนตรี การเคลื่อนไหวของมือหรือเท้าในการร่ายรำ เป็นต้น หรือบางทีก็เป็นการผสมผสานของทั้งสองแง่ การจับภาพและการติดต่อภาพจะต้องเข้ากับอารมณ์และจังหวะของภาพที่ปรากฏ รายการประเภทนี้นอกจากจะเหมาะสมกับการส่งเสริมกิจกรรมของนักเรียนแล้วยังเหมาะสำหรับการสอนทางภาษามาก

7. รายการสารคดี เป็นรายการที่นำเรื่องจริงมาเล่าให้ผู้ชมได้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง สารคดีนั้นควรจะให้ความรู้ความเพลิดเพลิน ไร้อารมณ์และการโน้มน้ำหนักใจ ประเภทของสารคดีที่น่าเสนอทางวิทยุโทรทัศน์ ได้แก่

7.1 การปรับปรุงส่งเสริมตนเอง เช่น เสริมสวย สุขภาพ ฯลฯ

7.2 แนะนำวิธีปฏิบัติบางอย่างเช่น ซ่อมพัดลม วิทยุ ฯลฯ

- 7.3 แนะนำสถานที่ท่องเที่ยว
- 7.4 แนะนำสิ่งแปลกใหม่เช่น สิ่งประดิษฐ์ แฟชั่น ฯลฯ
- 7.5 เรื่องพฤษชาติและสัตว์
- 7.6 วิถีชีวิตของประชาชน เช่น ความเป็นอยู่ของสาวอีโก้
- 7.7 ผลการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์
- 7.8 เหตุการณ์สำคัญ
- 7.9 บุคคลที่น่าสนใจ

8. รายการสัมภาษณ์ รายการสัมภาษณ์ทางวิทยุโทรทัศน์เป็นวิธีการนำเอาข้อสนทนาจากบุคคลออกมา โดยผ่านทางคำถามและคำตอบ เสมือนเป็นการแสวงหาความจริงในนามของผู้ชม การสัมภาษณ์ทางวิทยุโทรทัศน์นั้น ผู้ชมสามารถได้ยินทั้งเสียงและเห็นภาพ ที่จะก่อให้เกิดการรับรู้ในสีหน้า ความรู้สึกของผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ ตลอดจนเหตุการณ์อื่นประกอบการสัมภาษณ์นั้น การสัมภาษณ์ที่ดีนั้นควรจะประกอบด้วย

- 8.1 เนื้อหาที่จะสัมภาษณ์ดี (Good Material)
- 8.2 มีการสำรวจและวิจัยเรื่องที่จะสัมภาษณ์เป็นอย่างดี (Good Research)
- 8.3 มีการสนทนาที่ดี (Good Conversation)
- 8.4 การกำกับรายการดี (Good Direction)

9. รายการสาธิต คือการอธิบายถึงข้อเท็จจริง โดยมีการแสดงประกอบในบางส่วนหรือทั้งหมด โดยมุ่งหวังให้ผู้ชมทราบวิธีดำเนินงานตามลำดับขั้น เช่น สาธิตการปะยางรถจักรยาน สาธิตการเตรียมก๊าซออกซิเจน สาธิตการทำขนม ฯลฯ วิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อที่ดีมากสำหรับการสาธิต เพราะสามารถเห็นภาพและได้ยินเสียง อีกทั้งสามารถทำภาพขนาดต่าง ๆ เพื่อความชัดเจนในการชมได้อีกด้วย

10. รายการละคร ละครวิทยุโทรทัศน์เป็นการผสมผสานระหว่างความสามารถในการเขียนบทการแสดง การจัดฉาก การถ่ายภาพ การตัดต่อ ตลอดจนการให้แสงและเสียงประกอบการแสดงทางภาพยนตร์กับละครวิทยุโทรทัศน์ มีข้อแตกต่างกันอยู่ขณะที่ภาพยนตร์จะเน้นในด้านการแสดง บทบาทและสภาพแวดล้อมของเหตุการณ์ ละครวิทยุโทรทัศน์จะแสดงให้เห็นถึงปฏิกริยาของตัวละครได้ดีกว่า โดยเน้นในด้านการพัฒนาตัวละคร ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และบทสนทนาซึ่งสื่อวิทยุโทรทัศน์สามารถที่จะรวมสิ่งเหล่านี้ไว้ได้ในทุกด้านอยู่แล้ว นอกจากนี้วิทยุโทรทัศน์มีจอขนาดเล็กและผู้ชมอยู่ใกล้จอ จึงสามารถที่จะเพ่งความสนใจตรงไปยังรายละเอียดบางจุดได้ง่าย

11. รายการแม็กกาซีน เป็นรายการที่ใช้ในรูปแบบในการนำเสนอแบบเดียวกับนิตยสาร คือในรายการเดียวกันจะประกอบไปด้วยส่วนย่อยหลายเหตุการณ์ โดยทั่วไปมักจะเป็นเรื่องในแนวเดียวกัน และจุดเด่นของรายการประเภทนี้คือ ความสามารถในการเชื่อมโยงส่วนย่อย เข้ามาเป็นรายการเดียวอย่างสอดคล้องกัน

วิชา อุดมฉันท์ (2544, หน้า 22-24) ได้ทำการรวบรวมรูปแบบและประเภทของรายการวิทยุโทรทัศน์ไว้ ดังต่อไปนี้

รูปแบบรายการวิทยุโทรทัศน์มีหลากหลายมาก และยังพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ จนแทบจะกล่าวได้ว่าไม่มีขีดจำกัด ถ้าจะกล่าวเฉพาะรูปแบบรายการโดยเอาสถานที่ถ่ายทำเป็นตัวแบ่ง ก็อาจจำแนกได้เป็น 3 ชนิด คือ

1. รายการในสตูดิโอ
 2. รายการถ่ายทำนอกสถานที่
 3. รายงานสดจากนอกสถานที่ ตัดเข้าสู่สตูดิโอสลับกันไปมา
- แต่ถ้าคำนึงถึงรูปแบบการนำเสนอ ก็อาจจำแนกได้อีกแบบหนึ่ง ได้แก่
1. รายการพูดคนเดียว (Straight Talk Program)
 2. รายการสัมภาษณ์และสนทนา (Interview and Forum Program)
 3. รายการสารคดี (Documentaries)
 4. รายการข่าว (News)
 5. ละคร (Drama)
 6. ฯลฯ

การจำแนกประเภทของรายการ ยังมีวิธีที่แตกต่างจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นอีกมากมาย บางครั้งรายการหนึ่งก็อาจใช้รูปแบบรายการสองอย่างหรือมากกว่าสองอย่างมาผสมกันทำให้การจำแนกยิ่งยุ่งยาก

1. รายการพูดคนเดียว โดยทั่วไปมักเป็นรายการที่ผลิตในสตูดิโอผู้พูดคนเดียวต่อหน้ากล้อง ซึ่งถือเสมือนเป็นตัวแทนกลุ่มผู้ชม ศิลปะของการพูดและบุคลิกของผู้พูดจึงถือเป็นสิ่งมีค่ายิ่งสำหรับรายการประเภทนี้ การพูดจะต้องเป็นไปอย่างธรรมชาติ วิธีที่จะช่วยพูดให้น่าสนใจ และเข้าใจง่าย ผู้พูดควรใช้แผ่นภาพ วัตถุ แผนผัง กระดานดำ หรืออุปกรณ์อื่น ๆ เข้าช่วย กระทั่งควรแทรกภาพ (Insert) หรือตัดความหลากหลายให้แก่รายการ ลักษณะเด่นของรูปแบบรายการชนิดนี้ คือเพื่อให้ข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่งในลักษณะที่กระชับและน่าเชื่อถือ

2. รายการสัมภาษณ์และสนทนา การสัมภาษณ์ คือการพูดคุยระหว่าง คนสองคน ส่วนการสนทนา หมายถึง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มคนร่วมรายการมากกว่าสองขึ้นไป แต่ทั้ง

สองแบบล้วนมีคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นพิธีกร เรียกว่า MC ย่อมาจาก Master of Ceremony บางครั้งก็เรียกว่า Host คอยกำกับรายการ ในกรณีของการสัมภาษณ์ พิธีกรจะทำหน้าที่เป็นผู้สัมภาษณ์ไปด้วยในเวลาเดียวกันในขณะที่ทำหน้าที่พิธีกรจะต้องพยายามดึงประเด็นที่คิดว่าเป็นความสนใจของผู้ชมเข้าสู่คำถามหรือวงสนทนาให้ได้ สภาพตรงกันข้ามที่ต้องพยายามหลีกเลี่ยง ก็คือพิธีกรไม่มีความสนใจ อยากแต่จะให้ผู้ชมได้รู้ไปหมดทุกเรื่อง ลักษณะนี้กลับจะทำให้ประเด็นหลักของปัญหาไม่ชัดเจน ผู้ชมเกิดความสับสน ความสำเร็จของรายการ จึงอยู่ที่พิธีกรซึ่งจะต้องสามารถนำการสนทนาให้ลื่นไหลไปได้อย่างราบรื่น รู้จักตัดบทให้ถูกจังหวะ และไม่ถูกผู้ร่วมสนทนาพาออกนอกประเด็นจนควบคุมไม่ได้

3. รายการสารคดี สารคดีทำหน้าที่เสนอเหตุการณ์ และเรื่องราวที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง สารคดีไม่เพียงบรรยายให้เห็นเรื่องราวต่าง ๆ ตามที่เกิดขึ้นจริงเท่านั้น แต่ยังสามารถนำเรื่องราวในอดีตกลับมาเสนอใหม่ ใช้ฟิล์มภาพยนตร์ ประวัติศาสตร์ รูปภาพหรือวัสดุโบราณต่าง ๆ มาผลิตรายการสารคดีประวัติศาสตร์ขึ้นมาใหม่ ปัจจุบันกล้องถ่ายวิดีโอ ที่มีขนาดเล็กกะทัดรัดช่วยให้การผลิตรายการสารคดีง่ายขึ้น และแพร่หลายมากขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ชไมพร ชุมพลกรัง (2535) ทำการวิจัยเรื่อง การสำรวจความนิยม และความต้องการ รายการโทรทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาถึงความสอดคล้องระหว่างรายการโทรทัศน์ซึ่งเป็นที่นิยมกับรายการโทรทัศน์ตามความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งด้านเนื้อหาของรายการ วิธีการนำเสนอรายการ ผู้ดำเนินรายการ และเวลาในการเสนอรายการ ผลการวิจัยพบว่า รายการโทรทัศน์ที่เป็นที่นิยมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร คือ รายการละคร "สามหนุ่ม สามมุม" รายการ "วัยเด็ด" และรายการ "180 ไอคิว" และเมื่อพิจารณาคุณลักษณะของรายการดังกล่าวกับลักษณะของรายการที่เด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาต้องการพบว่า รายการทั้ง 3 รายการ มีความสอดคล้องกับรายการที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาต้องการเพียงด้านเดียว คือ ผู้ดำเนินรายการเท่านั้น ส่วนด้านเนื้อหาของรายการ วิธีการนำเสนอ และเวลาในการนำเสนอ ยังไม่มีความสอดคล้องกันมากนัก

ศศิธร พวงผกา (2535) ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตรายการและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ

1. ศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตรายการที่มีต่อองค์ประกอบของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ตลอดจนจนสภาพปัญหาและอุปสรรคในการผลิต

2. ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีต่อองค์ประกอบของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก จำนวน 22 คน จากบริษัทที่ผลิตรายการ 8 บริษัท และฝ่ายผลิตรายการของสถานีโทรทัศน์อีก 1 สถานี และกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มผู้ผลิตรายการมีความคิดเห็นว่ รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยเปิดโอกาสให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมในรายการ และควรเสนอรายการในลักษณะเป็นการสัมภาษณ์ ละคร สารคดี และรายการที่มีการผสมหลาย ๆ รูปแบบ ส่วนเวลาออกอากาศที่เหมาะสมคือ เวลา 16.00-21.00 น. ในวันธรรมดา สำหรับวันหยุดราชการระหว่างเวลา 08.00-12.00 น. และควรออกอากาศทุกวัน ใน 1 รายการไม่ควรยาวเกิน 1 ชั่วโมง ผู้ดำเนินรายการควรมีหน้าตาและบุคลิกที่ดี สภาพปัญหาและอุปสรรคที่ประสบมากที่สุดในการผลิตรายการคือ ขาดอิสระในการทำรายการและเวลาออกอากาศไม่เหมาะสม

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษา มีความคิดเห็นว่ รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีเทคนิคการนำเสนอและรูปแบบเดียวกันคือ เกมหรือการแข่งขันตอบปัญหา ช่วงเวลาในการออกอากาศสำหรับวันธรรมดาระหว่างเวลา 16.00-22.00 น. สำหรับวันหยุดราชการระหว่างเวลา 08.00-10.00 น. โดยจะออกอากาศทุกวัน หรือวันเว้นวันได้ และใน 1 รายการไม่ควรยาวเกิน 2 ชั่วโมง ลักษณะของผู้ดำเนินรายการควรเป็นผู้มีหน้าตาและบุคลิกที่ดี พุดจาไพเราะ อ่อนหวาน

วไลรัตน์ พูนวศิน (2535) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการรายการวิทยุโทรทัศน์ของเด็กชนบทในจังหวัดสุรินทร์ วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อสำรวจความคิดเห็นของเด็กชนบทที่มีต่อรายการวิทยุโทรทัศน์ โดยมุ่งเน้นในสองลักษณะคือ เนื้อหาและรูปแบบของรายการวิทยุโทรทัศน์ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาพฤติกรรมขณะชมรายการวิทยุโทรทัศน์ของเด็กอีกด้วย ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 73.5 ของเด็กที่มีวิทยุโทรทัศน์จะดูที่บ้านของตน แต่บ่อยครั้งที่เด็กจะออกไปดูวิทยุโทรทัศน์นอกบ้าน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมทางสังคม รายการที่เป็นที่นิยมของเด็กชนบทขอobar์ตูนที่มีลักษณะสนุกสนาน ผจญภัย และมีโครงเรื่องอย่างง่าย ๆ ส่วนรายการสำหรับเด็กจะชอบที่มีลักษณะบันเทิงมากกว่ารายการที่มีเนื้อหามุ่งสอนความรู้ เกมและรายการตอบคำถาม ซึ่งเด็กจะชอบพิธีกรที่อยู่ในวันเดียวกัน สำหรับละคร เด็กชอบเนื้อเรื่องสนุกสนาน มีลักษณะจบในตอนเดียว

มากกว่าละครชุด เด็กสนใจในตัวแสดงนำมากกว่าเนื้อหาของรายการ จากผลการสังเกตพบว่าการดูวิทยุโทรทัศน์เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางสังคมและเวลาว่าง วิทยุโทรทัศน์ถูกใช้เป็นส่วนประกอบในขณะที่สมาชิกในครอบครัวทำกิจวัตรประจำวัน ลักษณะการดูวิทยุโทรทัศน์ ตำแหน่งในการนั่งดูมีความสัมพันธ์กับควมมีอำนาจในครอบครัว

นราพร สังข์ชัย (2539) ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาประเภทเนื้อหา รูปแบบ และองค์ประกอบอื่น ๆ ของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก 12 รายการที่ออกอากาศในเดือนตุลาคม ถึงพฤศจิกายน 2539 และสำรวจความพึงพอใจของเด็กกลุ่มอายุ 7-11 ปี ผลการวิจัยพบว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมี 16 ลักษณะ เนื้อหาได้แก่ เกมกีฬา วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ สิ่งแวดล้อม ดนตรี การแสดง ศิลปะประดิษฐ์ โฆษณาการข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบัน ความรู้รอบตัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว ธรรมชาติธรรม ศิลปะวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยว และ ผู้ใหญ่หรือเด็กที่เป็นตัวอย่างที่ดี ในส่วนของรูปแบบของรายการ พบว่า มีรายการนิตยสารทางอากาศ มากกว่ารูปแบบอื่น นอกจากนี้ยังมีรายการสารคดี ข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบัน และรายการเกมการแข่งขัน ผู้ดำเนินรายการมีทั้งที่เป็น ผู้หญิง ผู้ชาย ผู้ใหญ่ เด็ก และหนุ่ม เวลาในการออกอากาศในวันจันทร์ถึงศุกร์ ออกอากาศในช่วงเย็น ส่วนในวันเสาร์อาทิตย์ออกอากาศในช่วงเช้า สำหรับความพึงพอใจของเด็กที่ต่อรายการพบว่า เนื้อหาและรูปแบบที่เด็กชอบมากที่สุด คือเกมและกีฬา พิธีกรที่เด็กพึงพอใจมากที่สุดคือ ผู้ใหญ่ดำเนินรายการร่วมกับเด็ก เด็กต้องการให้มีรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กทุกวัน ในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน

จารุวรรณ ต้นเขียน (2541) การศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อความสนใจรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา 7 วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อความสนใจรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา 7 โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษา 4 ด้าน คือ วิธีการเสนอรายการ ลักษณะและเนื้อหาของรายการ ช่วงเวลาในการเสนอรายการ และผู้ดำเนินรายการ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อความสนใจรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กด้านวิธีการเสนอรายการ นักเรียนเห็นด้วยมากที่สุดคือ การเปิดโอกาสให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมในรายการ ด้านลักษณะและเนื้อหาของรายการให้เน้นเรื่องการศึกษาสิ่งแวดล้อมสามารถนำความรู้ไปใช้ในชั้นเรียนได้ ส่วนช่วงเวลาในการเสนอรายการนักเรียนเห็นด้วยว่าควรเสนอรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก วันธรรมดาเวลา 16.00-18.00 น. วันหยุดราชการเวลา 08.00-10.00 น. โดยต้องการให้ออกอากาศเฉพาะวันหยุด และรายการควรมีความยาว 1-2 ชั่วโมง ด้านผู้ดำเนินรายการนักเรียนมีความเห็นว่าผู้ดำเนินรายการควรพูดจาไพเราะอ่อนหวานใช้ภาษาได้ชัดเจนถูกอักขระวิธี

งานวิจัยต่างประเทศ

โพล์เมอร์ (Palmer, 1974) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รายการวิทยุโทรทัศน์สำหรับเด็ก มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจลักษณะการเลือกชมรายการวิทยุโทรทัศน์ และความแตกต่างของเด็กในแต่ละระดับในการเลือกชมรายการวิทยุโทรทัศน์ โดยทำการศึกษาในกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษา และชั้นมัธยมศึกษา นอกจากนี้ได้สัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับรายการวิทยุโทรทัศน์ด้วย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา มีจำนวนชั่วโมงของการชมโทรทัศน์ต่อสัปดาห์มากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษา คือ สัปดาห์ละ 24 ชั่วโมง ในขณะที่นักเรียนประถมศึกษาชมโทรทัศน์ 21 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ นักเรียนมัธยมศึกษาจะชมเฉพาะรายการที่น่าสนใจเท่านั้น รสนิยม และความสนใจในการชมโทรทัศน์ของนักเรียนมัธยมศึกษาระหว่างชายกับหญิง จะแตกต่างกัน นักเรียนประถมศึกษาชอบชมรายการประเภทลูกโลก โลกใต้น้ำ ผจญภัย ส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาชอบรายการละครและภาพยนตร์คดีสอนใจ นักเรียนส่วนใหญ่สนใจรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาไม่มากนัก

จากงานวิจัยทั้งหมดพอสรุปได้ว่า การจัดรายการข่าววิทยุโทรทัศน์จะต้องมีการพิจารณาให้เหมาะสม ทั้งในด้านการนำเสนอ เนื้อหา และการใช้ภาษาเพื่อส่งเสริมให้กระบวนการแพร่ภาพออกอากาศ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟายในการศึกษาการจัดรายการข่าวการศึกษาของสถานีวิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทย ได้มีการหยิบยกเอา ทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องกับกรนำเสนอและการจัดรายการข่าวการศึกษา เพื่อเป็นการกำหนดแนวทางและประเด็นปัญหาต่าง ๆ เสนอสู่ประชาชน อันมีมุมมองที่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องสื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดรายการข่าวการศึกษาของสถานีวิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทย เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน ที่จำเป็นจะต้องมีการจัดรายการข่าวการศึกษาเพื่อนำเสนอให้กับผู้รับสารได้ตรงตามนโยบายที่ได้มีการจัดตั้งไว้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เยาวชนและประชาชนต่อไป